

Konstrukce *après* + *složený infinitiv* ve francouzštině
a její protějšky v češtině

Construction *après* + *perfect infinitive* in French and
its respondents in Czech

Bakalářská práce

Alžběta Horníková

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Ústav románských studií

Vedoucí práce: PhDr. Olga Nádvorníková, Ph.D.

Řešitel: Alžběta Horníková (4. ročník, dvouobor Český jazyk a literatura
– Francouzská filologie)

Akademický rok: 2020/2021

Děkuji PhDr. Olze Nádvorníkové, Ph.D. za cenné rady, trpělivost a veškerý čas, který mi věnovala. Velký dík patří také mým blízkým, kteří mě s láskou podporovali. Et grand merci à toi, Garance, pour la correction.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

Alžběta Horníková
V Praze dne 28. 7. 2021

Abstrakt

Předmětem práce je francouzská infinitivní konstrukce, skládající se z prepozice *après* a složeného infinitivu. Cílem práce je bližší popis této konstrukce ve francouzštině a charakteristika možných českých protějšků této konstrukce.

První část práce je teoretická. Nejdříve je podána charakteristika francouzského a českého infinitivu, a to na pozadí morfologie a syntaxe. Následuje pojednání o nefinitních strukturách s infinitivem se zaměřením na konstrukci *après + složený infinitiv*, s přihlédnutím k důležitým prvkům jako sekundární predikace a příslovečně časová sémantika konstrukce *après + složený infinitiv*. Prostor je věnován také konkurenčním strukturám konstrukce *après + složený infinitiv* ve francouzštině.

Další částí práce je metodologie: jsou definovány korpusy a subkorpusy, sestaven regulární výraz a zmíněny faktory možného zkreslení výzkumu. Také jsou konkrétně formulovány teze a podněty k výzkumu.

Poslední částí práce jsou vlastní analýzy. Jsou popsány typy textů, ve kterých má konstrukce *après + složený infinitiv* nejčastější zastoupení, stručně je okomentováno fungování konstrukce v pasivu a také možnost vkládání lexémů do konstrukce. Na závěr jsou analyzovány nejčastější varianty českých protějšků konstrukce *après + složený infinitiv*.

Abstract

Propositional condensations represent an effective manner of concise expression within a phrase. In the French language, a construction formed with infinitive and preposition can fulfil this function. This paper aims to analyse one of these constructions: the construction *après + perfect infinitive*; especially its functioning in French and its possible respondents in Czech. Given the possibility of propositional condensation, the construction is expected to appear more frequently in texts containing narrative sequences, particularly in fiction or journalism. According to the perfect form of the infinitive combined with the preposition *après* in the construction, the whole structure expresses a concept of anteriority; and thus, the possible Czech respondents of the construction should be provided by subordinate clauses of time.

The research in the parallel corpus *InterCorp* shows that the construction *après + perfect infinitive* is very common in fiction and journalism, namely in news, whereas it has lesser representation in commentaries. Concerning the Czech respondents of the construction, subordinate clauses of time are the most common equivalents, however, there are more possibilities such as main clauses or structures composed with a preposition and a verbal substantive.

Klíčová slova: složený infinitiv, nefinitní konstrukce, InterCorp, francouzština, kontrastivní gramatika

Key words: perfect infinitive, non-finite constructions, InterCorp, French, contrastive grammar

Obsah

Úvod.....	6
1 Morfologické vlastnosti francouzského a českého infinitivu.....	8
2 Syntaktické charakteristiky francouzského a českého infinitivu.....	13
3 Francouzské nefinitní struktury s infinitivem.....	15
3.1 Sémantika konstrukce <i>après + InfComp</i> a kombinatorika prep. <i>après se složeným infinitivem</i> .	16
3.2 Sekundární predikace	17
3.3 Východiska B. Combetta vztážená ke konstrukci <i>après + InfComp</i>	18
4 Konkurenční struktury konstrukce <i>après + InfComp</i> ve francouzštině	22
5 Metodologie: korpusy, podněty a hypotézy	24
5.1 Definice (sub)korpusů a regulárního výrazu; možná zkrácení výzkumu	24
5.1.1 Přípravné vzorky a výpočty.....	27
5.2 Podněty k výzkumu a hypotézy.....	29
6 Analýzy	30
6.1 Bližší popis konstrukce <i>après + InfComp</i> ve francouzštině.....	30
6.1.1 Poměr zastoupení konstrukce <i>après + InfComp</i> ve zkoumaných typech textů.....	30
6.1.2 Konstrukce <i>après + InfComp</i> v pasivu.....	36
6.1.3 Otázka vložených pozic.....	38
6.2 České realizace konstrukce <i>après + InfComp</i>	41
6.2.1 Kvantitativní analýza českých protějšků konstrukce <i>après + InfComp</i>	41
6.2.2 Kvalitativní analýza českých protějšků konstrukce <i>après + InfComp</i>	43
Závěr.....	47
Résumé v češtině.....	49
Résumé en français.....	50
Použitá literatura.....	52
Internetové zdroje.....	52
Korpusy	53

Úvod

Práce má za cíl představit korpusovou analýzu francouzské kondenzační konstrukce *après + složený infinitiv* a jejích protějšků v češtině. Jako materiál k analýze jsem zvolila beletristické a publicistické texty (přesněji zpravodajství a komentáře). Rešerše budou prováděny v paralelním korpusu Intercorp.

Analýza umožní bližší popis konstrukce ve francouzštině: přiblížit její morfologické a syntaktické vlastnosti; např. zda a nakolik nabývá i pasivních tvarů, popř. jaké jsou možnosti vkládání lexémů do konstrukce, srov.:

(1) *avoir fait*

(2) *avoir bien fait.*

Dále se pokusím na základě analýz zjistit, ve kterém ze zvolených typů textů se konstrukce vyskytuje častěji. Očekávám, že v beletrii bude mít konstrukce *après + složený infinitiv* (dále jen *après + InfComp*) časté zastoupení, jelikož se jedná o velmi efektivní prostředek ke zhuštění propozičního obsahu a k vyjádření předčasnosti, což je výhodné pro narativní sekvence. Předpokládám, že ani v publicistice nebude konstrukce *après + InfComp* jevem ojedinělým vzhledem k narativnímu charakteru zpravodajství; v komentářích bude pravděpodobně frekvence nižší, protože se jedná spíše o texty argumentativní.

Práce je orientována kontrastivně, tudíž se věnuje také ekvivalentům konstrukce *après + InfComp* v češtině, která nemá pro tuto nefinitní konstrukci přímý protějšek; tuto nefinitní strukturu vyjadřuje zpravidla finitně: očekávám zejména realizace ve formě vedlejší věty příslovečné časové.

Kontrastivní výzkum rovněž umožní zjistit, jak je v českých realizacích konstrukce *après + InfComp* vyjadřována následnost dějů – zda se tak děje implicitně, nebo explicitně, a pomocí jakých prostředků. Příkladem implicitního vyjádření děje je věta (3), příkladem explicititované následnosti věta (4):

(3) *najedl se a odešel,*

(4) *předtím, než odešel, se najedl; najedl se, a pak odešel.*

Na konec tohoto úvodního slova ještě připojuji stručně shrnutou strukturu práce. První kapitoly (kap. 1–4) jsou věnované teoretickým východiskům, a to jak morfologii, tak syntaxi. Vzhledem k tomu, že se budu zabývat nefinitními strukturami, je nutné definovat je pomocí syntaktické teorie sekundární predikace. Mimo jiné je potřeba zastavit se jak u příslovečných významů konstrukce *après + InfComp* – které jsou navíc obohaceny o sémantiku předložky *après* –, tak u významů českých realizací konstrukce. Následuje kapitola metodologická (kap.

5), kde stanovím postup analýz v poslední, empirické části práce (kap. 6). Poslední částí práce je pak závěr a resumé.

1 Morfologické vlastnosti francouzského a českého infinitivu

Infinitiv je slovesným tvarem neurčitým – spolu s přechodníky a participii – který se užívá ve slovnících jako lemma. Francouzský infinitiv je po morfologicko-sémantické stránce velmi multifunkční: „les valeurs de l’infinitif connaissent une série de degrés, depuis l’emploi verbal à part entière jusqu’au statut de nom véritable“ (Riegel, Pellat & Rioul, 2018:581).¹ Příkladem může být žití determinantu před některými francouzskými infinitivy, což z nich vytváří plnohodnotné substantivum:

(5) *son parler étrange, le déjeuner* (Riegel, Pellat & Rioul, 2018:587; srov. též Grevisse & Goosse, 2016:1215); čeština tuto vlastnost postrádá.

V rámci propozice může infinitiv zastávat různé syntaktické funkce, ať už v češtině nebo ve francouzštině; více viz v kap. 2.

Ve francouzštině je infinitiv chápán jako jeden ze slovesných způsobů, který nevyjadřuje osobu, číslo ani čas (Grevisse & Goosse, 2016:1207). V české tradici se infinitiv chápe jako „tvar [...] nevyjadřující ve své vnitřní struktuře rysy osoby, čísla, způsobu ani času, tvořený z tzv. infinitivního kmene [...]“ (Veselovská, 2017). V obou jazycích tedy infinitiv aktualizační kategorie nevyjadřuje, liší se jen typologické pojetí infinitivu. Český infinitiv je dále charakterizován jako „nositel vidu (*psát, napsat, opisovat*)² a rodu; vedle podoby aktivní (*pozorovat*) se tvoří také infinitiv pasivní: *být pozorován*“ (*Příruční mluvnice češtiny* 2008:337). Infinitiv aktivní patří mezi tvary jednoduché, infinitiv pasivní mezi tvary složené, a to v obou jazycích. Pasivním infinitivním tvarům se v češtině podobají infinitivní tvary tzv. *rezultativu*:

(6) *mít uvařeno* > [já]_{pro} mám uvařeno, *být zmrzlý* > [on]_{pro} je zmrzlý³

Francouzský infinitiv v aktivu se na rozdíl od českého vyskytuje v jednoduchém a složeném tvaru. Obvykle jsou tyto formy označovány jako *présent* a *passé*, jako v př. (7) a (8):

(7) *faire, sortir*

(8) *avoir fait, être sorti*

¹ Tedy že infinitiv nabývá významů a funkcí slovesných nebo jmenných, popřípadě se blíží jednomu z těchto pólů.

² Toto jsou příklady lexikálního vidu; srov. pozn. 5.

³ Neboli kategorie výsledného stavu, jejíž tvar je tvořen pomocným slovesem a participiem. K tomu srov. (2017): *Rezultativ*. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Dostupné z: < <https://www.czechency.org/slovník/REZULTATIV> > (poslední přístup: 27. 2. 2021). Považuji za vhodné rezultativ zmínit, protože se významově blíží francouzskému složenému infinitivu v tom smyslu, že se jedná o složený slovesný tvar vyjadřující výsledek určitého děje (tím se ovšem *neřiká*, že francouzský složený infinitiv má vždy význam výsledkový).

Popř. se užívají názvy *infinitiv jednoduchý* namísto *inf. présent* a *infinitiv složený* namísto *inf. passé*.⁴ Jako vhodnější se ukazují názvy *jednoduchý – složený*, protože infinitiv jako takový přítomnost či minulost nevyjadřuje, byť může takovým časům korespondovat (k tomu viz dále). Opozice francouzského infinitivu jednoduchého a složeného tedy netkví ve vyjadřovaném čase, ale v gramatickém vidu: platí zde dichotomie *accompli – non accompli*, tedy *dokonavý – nedokonavý*⁵ (Vikner, 1980:254–255; Riegel, Pellat & Rioul, 2018:581). Tato práce přejímá názvosloví *infinitiv jednoduchý – složený* (užívají Pavlisková, Šabršula, Vikner).

Problém s identifikací tvaru složeného infinitivu ve francouzštině nastává u *tranzitivních sloves*,⁶ která tvoří jak aktivum, tak pasivum. Tedy existují i pasivní formy infinitivů. V následující tabulce se pokusím podat stručný přehled možných morfologických forem infinitivů; složené infinitivy, které jsou pro tuto práci nejvíce relevantní, jsou podtrženy:

⁴ Existuje ještě forma dvojité složená, tj. infinitiv surcomposé (*avoir eu fait*). To jen pro úplnost, v analýzách se mu nevěnuji.

⁵Rozhodla jsem se pojem *accompli – inaccompli* v této práci překládat pro zjednodušení jako *dokonavý – nedokonavý*, byť to není úplně totéž. *Perfectif-dokonavý* a *imperfectif-nedokonavý* je věcí lexikálního významu slovesa, zatímco *accompli – inaccompli* přísluší vidu gramatickému, je tudíž záležitostí formálně-morfologickou. V češtině je vid lexikalizovaný a gramatikalizovaný (ale i gramatický). Francouzština má také lexikalizovaný vid, ale ne v takové míře; vid je ve francouzštině častěji vyjadřovaný morfologicko-gramaticky.

⁶ Jako tranzitivní lze označit buď pouze slovesa s předmětem v bezpředložkovém akuzativu (tedy předmětem přímým), anebo souhrnně všechna slovesa vyžadující předmět(y), bez ohledu na předložku. V tabulce raději uvádím podrobné názvy. **Pasivizaci připouští většina sloves tranzitivních s předmětem přímým.**

AVŠAK: ve francouzštině existuje možnost pasivizovat i vazbu s předložkou *à*, např. pomocí konstrukce se slovesem *se voir*: *L'auteur s'est vu décerner le prix Goncourt*. Sloveso *décerner* ve významu „udělit někomu cenu aj.“ se užívá ve vazbě *décerner qqc à qn*. Nebo možnost pasivizovat se zachováním předložky *à*: *Il sera répondu à chaque lettre* (Riegel, Pellat & Rioul, 2009:436).

	aktivum		pasivum		
	tvar jednoduchý vč vazby	tvar složený	opisné pasivum		možné zvrtné pasivum
			tvar jednoduchý	tvar složený	
příklady tranzitivních sloves s předmětem přímým	offrir qqc à qn	<u>avoir offert</u>	<u>être offert</u> <i>Le vin, <u>après être offert</u> aux invités, leur ?fera/fait du bien</i>	<u>avoir été offert</u> <i>Le vin, <u>après avoir été offert</u> aux invités, leur a fait du bien</i>	<i>Les cadeaux s'offrent pendant Noël</i>
	inviter qqn	<u>avoir invité</u>	<u>être invité</u> <i>Marie, <u>après être invitée</u> aux noces, ?demeura/demeure-t'elle plus tranquille ?</i>	<u>avoir été invité</u> <i>Marie, <u>après avoir été invitée</u> aux noces, <u>demeurait</u> plus tranquille</i>	možno užit vazbu <i>se voir, se fait</i>
příklad tranzitivního slovesa s nepřímým předmětem s předložkou à	penser à	<u>avoir pensé</u>	–	–	–

Tabulka 1 – Morfologické možnosti infinitivu, příklady vlastní mimo příklad z korpusu s prep. de

V tabulce uvádím příklady ponejvíce k pasivním tvarům pro lepší představu, protože podle předběžných rešerší se jedná o tvar vyskytující se v mých datech vzácněji. Zajímavá je otázka, jaká forma pasiva bude častější a proč – zda opisné pasivum v jednoduchém tvaru jako

(9) *être invité*

anebo opisné pasivum ve formě

(10) *avoir été invité ?*

Pavlisková by vzhledem k morfologicko-denominačním problémům s názvem složeného infinitivu ráda nazývala složený infinitiv *rezultativním*, aby se odlišil od *infinitivu pasivního*, který je také složený:

(11) *avoir été fait*

Nicméně demonstruje, že ne každý infinitiv složený vyjadřuje rezultativnost; některý vyjadřuje pouze anterioritu (Pavlisková, 2006:25; vč. násl. příkladu):

(12) *Après avoir longtemps cherché, nous sommes revenus à l'hôtel*

Že se jedná o infinitiv anteriorní, ukazuje už Šabršula: „infinitiv typu *avoir fait, être parti* není – svou funkcí – [...] infinitiv ‚minulý,‘ je to infinitiv anteriorní. Ve spojení se slovesem konkluzivním⁷ je to infinitiv rezultativní (perfektní): *Après avoir trouvé...*“ (Šabršula, 1986:296–297). Toto pojetí významu složeného infinitivu potvrzuje také Riegel, Pellat & Rioul 2018:581: „L’infinitif passé, qui exprime l’accompli, peut indiquer une relation temporelle d’antériorité à n’importe quelle époque.“⁸

Charaudeau charakterizuje pojem *accompli* jako vizi dokončení, která předpokládá naplnění zamýšleného děje, zaznamenání jeho konečné fáze (Charaudeau, 1992:448–449). Anterioritu představuje jako „*passé conceptuel*“: vyjadřuje předpokládané ukončení děje před okamžikem promluvy nebo jiným bodem v absolutním čase (Charaudeau, 1992:454). Vnímání anteriority coby *passé conceptuel* teoreticky dle mého názoru vysvětluje zažitý název složeného infinitivu *infinitiv passé*, o kterém se zmiňuji výše. Jak už jsem zmínila, infinitiv nevyjadřuje čas sám o sobě, ale může se na jeho vyjadřování podílet (Riegel, Pellat & Rioul, 2018:580 a též Vikner, 1980:254–256, včetně násl. příkladů): relativní časy vedlejších vět v odst. v př. 14 odpovídají časům infinitivních konstrukcí v odst. v př. 13.

- (13) a. Elle croit avoir fini
 b. Elle croyait avoir fini
 c. Elle espère avoir fini demain
 d. Elle espérait avoir fini le lendemain
 e. Après avoir fini, elle rentra
- (14) a. Elle croit qu’elle a fini
 b. Elle croyait qu’elle avait fini
 c. Elle espère qu’elle aura fini demain
 d. Elle espérait qu’elle aurait fini le lendemain
 e. Après qu’elle eut fini, elle rentra

O zařazení ke konkrétnímu času rozhoduje i v češtině kontext a komunikační situace, např.:

- (15) *Šel pozorovat ptáky* (příklad Veselovská, 2017).

Analogicky tvořím:

- (16) *Jde (právě) pozorovat ptáky. Chystá se / Půjde / Byl pozorovat ptáky.*

⁷ Kt. vyjadřují globální aspekt děje, shrnují ho (Šabršula, 1986:226).

⁸ Schopnost vyjadřovat dokonavý vid je vlastní všem složeným slovesným tvarům ve francouzštině (Riegel, Pellat & Rioul, 2018:450).

Zbývá ještě otázka *pomocného slovesa* pro tvary složeného infinitivu. V češtině, kde je forma složeného infinitivu realizována infinitivem pasiva, se užívá sloveso *být*:

(17) *být pozorován, být přistižen* apod.

Francouzský složený infinitiv tranzitivních sloves v aktivní formě se užívá se slovesem *avoir*, v pasivní formě s *être*. U mnohých sloves intransitivních, a také u zvratných sloves, rovněž s *être*. Srov. násl. tabulku:

aktivum	pasivum	intransitivní slovesa	zvratná slovesa
<u>avoir fait</u>	<u>être fait; avoir été fait</u>	<u>être sorti</u>	<u>s'être baigné</u>
<u>avoir écrit</u>	<u>être écrit; avoir été écrit</u>	<u>être tombé</u>	<u>s'être enfoui</u>
(ale lze též užit např. <i>sortir</i> jako trans.: avoir sorti la poubelle)		(avšak např. <i>marcher</i> je intrans. s avoir: avoir marché)	<u>s'être lavé</u>

Tabulka 2 – Užití pomocných sloves *être* a *avoir* ve francouzštině

Tyto poznámky se zdají být samozřejmé, považují však za prospěšné je uvést, protože pomohou při analýzách rozlišovat různé tvary infinitivů mezi sebou.

Mezi infinitivem *pomocného slovesa* a *participiem*, popř. mezi předložkou *après* a *infinitivem*, mohou být navíc vloženy různé další *lexémy*, srov. př. (1) a (2). Gramatiky, které pro potřeby této práce beru v potaz, možné *vložené elementy* explicitně nezmiňují – což činí z tohoto drobného tématu jeden z vhodných podnětů pro analytickou část.

2 Syntaktické charakteristiky francouzského a českého infinitivu

Po morfologických vlastnostech infinitivu je ještě potřeba zastavit se u jeho valence, a odtud přejít k syntaktickým charakteristikám infinitivu, zejm. k syntaktickým funkcím, které může plnit a také k jeho kondenzačním funkcím.

Důležitým pojmem, který spojuje morfologii a syntax, je valence. Valence je, nejobecněji řečeno, schopnost lexému vázat na sebe lexémy další, které jsou jeho valenčními doplněními, ať už povinnými či nepovinnými. V češtině, která je flektivním jazykem, se valence projevuje zřetelněji i po stránce morfologické, a to formou tvarotvorných afixů, které jsou nejen vyjádřením mluvnických kategorií, ale i vyjádřením vzájemných syntaktických vztahů slov v propozici, např.:

(18) *Koupíme dědovi něco hezkého k narozeninám.*

Sufix *-ovi* nám nejen sděluje, že substantivum *děda* je *masculinum animatum* v *singuláru*, ale i to, že je *beneficientem* děje vyjadřovaného slovesem *koupit*. Francouzština užívá slovní flexe méně a syntaktické vztahy ve větě jsou do značné míry dány a vyjadřovány pevným, tedy gramatikalizovaným slovosledem.

Nefinitní tvary slovesné si zachovávají shodnou valenci jako verba finita (pomineme-li *podmětový aktant*), a proto může mít i infinitiv svá vlastní valenční doplnění, např.:

(19) *Corinne préfère emprunter les cent francs à son père.*

Vazba *emprunter qqc à qn* zůstává stále stejná, ať se jedná o tvar finitní či nefinitní (Vikner, 1980:255). *Corinne si těch 100 franků raději vypůjčí od otce* (směrem do CS transpozice);⁹ nebo doslovněji: *Corinne upřednostňuje vypůjčit si těch 100 franků od otce*.

Výše uvedená fakta týkající se valence a infinitivů vhodně doplňuje Šabršulova syntaktická definice infinitivu: „Je to sevřená forma predikátu, který může být transformován ve větu se slovesem finitním“ – takto se infinitiv stává větným *kondenzorem* (Šabršula, 1986:293–294).

Francouzský i český infinitiv se v propozici vyskytuje buďto samostatně nebo jako součást syntagmat; může se jednat o různé větné členy (srov. níže). Popřípadě je sám o sobě celistvou výpovědí jako ve větných ekvivalentech, např.:

(20) *Ne pas fumer – Nekouřit apod.*

⁹ Transpozice je základním překladatelským postupem, společně s modulací, koncentrací a dilucí. Překladatelské postupy se v praxi málokdy vyskytují v čisté formě (podle A. Tionové a kol. *Francouzština pro pokročilé*. Praha: SPN, 1992).

Transpozice = zachováme význam slova, ale přeložíme jiným slovním druhem.

Pokud není infinitiv součástí přísudku nebo není-li větným ekvivalentem, realizuje jiný větný člen. Šabršula uvádí následující výčet možností s příklady pro francouzštinu:

- (21) podmět (*Chanter me fait du bien*)
- (22) předmět (*Il a oublié d'appeler sa mère*)
- (23) doplněk (*Il semble partir demain*)
- (24) přívlastek (*désir de déclencher une nouvelle guerre*)
- (25) apozici (*Je n'avais qu'un seul désir, la revoir*)
- (26) příslovečné určení (*J'entre me chauffer*)

Příklady Šabršula, 1986:293–295.

Pro češtinu je systém obdobný, předkládám analogické příklady:

- (27) podmět (*Opravit kapající kohoutek bylo záležitostí několika minut*)
- (28) předmět (*Rozhodl se reklamovat vadné zboží*)
- (29) doplněk (*Slyšel zjara kosa zpívat*)
- (30) přívlastek (*Vždy se ostře vymezoval vůči sestřinu
zlovyku ptát se víckrát na totéž*)
- (31) apozice (*Za celý život měl jedinou představu štěstí,
uvidět syny svých synů*)
- (32) příslovečné určení (*Vrátil se ověřit pečlivost svých podřízených*)

Nyní k případu, kdy je infinitiv predikátem, resp. součástí predikátu. Francouzský infinitiv je sám o sobě přísudkem v jazykovém jevu zvaném *infinitif de narration*, infinitiv vyprávěcí (spojení prep. *de + inf*, kupř. *Et l'audience d'applaudir*), obdoba tohoto jevu však v češtině není.

Jiným způsobem podílení se na funkci predikátu – platný pro oba jazyky – je infinitiv jako plnovýznamová složka v rámci přísudku s pomocným nebo polopomocným slovesem, tj. s modálními slovesy, fázovými slovesy nebo ve slovesných perifrázích. Uvádím příklad s modálním slovesem *devoir – muset*:

- (33) *Il devait être sur place déjà – Už tady měl být*

3 Francouzské nefinitní struktury s infinitivem

Se syntaktickými charakteristikami francouzského infinitivu, o kterých pojednává předchozí kapitola, je nutně spojena otázka různých struktur se slovesy v *nefinitním tvaru*, na kterých se infinitiv může podílet, a které mají tzv. *sekundární predikaci*. Nefinitní struktury jsou rovněž prostředkem kondenzace výpovědi.

Nefinitní syntaktické struktury jsou klasifikovány a popisovány množstvím gramatik a přístupů, ať už se češtiny či francouzštiny týče, přičemž ne pro každou takovou strukturu se hodí označení *polovětná konstrukce* (Riegel, Pellat & Rioul 2018, Combettes 1998, Le Goffic 1993, Šabršula 1986, Pavlisková 2006, Karlík, Nekula & Pleskalová 2017).

Infinitiv a předložky jako *pour*, *sans*, *après* tvoří tzv. předložkovou skupinu s příslovečným významem, *GP infinitival circonstant* – i konstrukce *après* + *InfComp* patří sem; skupiny tohoto typu jsou ve francouzštině velmi častým jevem (Le Goffic, 1993:432).

Nyní stručně nastíním některá specifika infinitivních konstrukcí. Infinitiv je specifický mj. v tom, že blokuje explicitní vyjádření svého podmětu, resp. aktoru. Je tudíž na místě uvažovat, s jakým dalším podmětem, resp. aktorem, ve výpovědi koreferuje.¹⁰

Jak už bylo řečeno, slovesná valence se napříč morfologickými tvary nemění, tj. jde jen o možnost ne/vyjádření *aktantů* toho kterého tvaru. Infinitivní konstrukce tudíž mají svůj *implicitní subjekt* (*sujet implicite*, *sujet virtuel*, *contrôleur* – užívají Le Goffic, 1993, Combettes, 1998 aj.). Tradičně se doporučuje (Le Goffic, 1993:443), aby tento subjekt koreferoval se subjektem řídicí propozice, nicméně úzus mnohdy vykazuje opak, např. ve větě:

(34) *On a acheté une valise à Paul pour partir*

– zde se infinitiv *partir* vztahuje k předmětu *Paul* (převzato z Le Goffic, 1993:434, podtrhla autorka). Další možností realizace implicitního podmětu je případ, kdy je tento podmět všeobecný, srov.:

(35) *Pour bien vivre, la philosophie donne des préceptes.*

Je jisté, že tím, kdo se eventuálně snaží *bien vivre*, jsou lidé obecně a nikoli *la philosophie* (tamtéž). Uvádím ještě pěkný příklad vztahující se přímo ke konstrukci *après* + *InfComp*, která je tématem práce:

¹⁰ Do hry tedy vstupuje tzv. kontrola, tj. vztah slovesné fráze k nejbližší nominální frázi, která k ní patří a je jejím subjektem. Podle P. Karlík, – L. Taraldsen Medová: Kontrola, in Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny. Dostupné z: < <https://www.czechency.org/slovník/KONTROLA> > (poslední přístup 9. 3. 2021).
Otázka koreference infinitivu je nesporně zajímavým a nosným tématem, avšak z kapacitních důvodů zde pro ni prostor.

- (36) **[PRO_i]** *Après avoir fait une dizaine de tonneaux dans le fossé, les conducteurs des véhicules suivants ont eu l'heureuse surprise de voir la conductrice; sortir indemne une fois son véhicule stabilisé*
(Presse, cit. dle Combettes, 1998:55, v tomto případě se jedná o koreferenci s předmětem přímým, podtrhla autorka).

Z úryvku, ze kterého pochází propozice *Après... stabilisé* vyplývá, že *aktor* – la conductrice – je známý z prekontextu, a tudíž srozumitelnost propozice nijak neutrpí.

3.1 Sémantika konstrukce *après* + *InfComp* a kombinatorika prep. *après* se složeným infinitivem

Konstrukce *après* + *InfComp* vyjadřuje specifický význam *přísllovečný časový*, spojený s *anterioritou* (srov. Šabršula, 1986:351). Zastupuje tedy vedlejší větu přísllovečnou časovou zahrnující v sobě koncept předčasnosti. Cirkonstanty, tedy přísllovečné členy výpovědi, mají svou důležitost, neboť zasazují děj vyjadřovaný přísudkem do určitého *rámcce* (Charaudeau, 1992:392).

Zastavím se ještě u významu předložky *après*. Trésor de la Langue Française informatisé o něm hovoří především jako o konceptu následnosti, a to nejen v případě času, ale i prostoru či jiných faktů vyplývajících z prekontextu: „Morphème situant le procès en postériorité par rapport à une date ou une action données [...]. Morphème indiquant un rapport de postériorité dans l'espace, la situation“ (TLFi). Tato předložka tvoří syntagmata se substantivy, participii, infinitivy, a mj. také se zájmeny, jako např.:

- (37) *Et qu'on ne me parle pas, après cela, du travail, je veux dire de la valeur morale du travail* (Breton, *Nadja*, dle TLFi).

Prepozice *après* se vyskytuje velmi často s infinitivem vyjadřujícím *accomplido* dokonavost, tj. se složeným infinitivem, zatímco infinitiv jednoduchý je zachován v některých ustálených spojeních jako *après boire* (Le Goffic, 1993:433). Le Goffic uvádí spojení prepozice *après* a *infinitivu složeného* jako *usuel*, tedy obvyklé (Le Goffic, 1993:433). Srov. k tomu ještě tabulku č. 1.

Pavlisková k časovému významu předložky *après* ve shodě s Le Goffic uvádí, že tato prepozice vyžaduje zpravidla složený infinitiv a že celek znamená předčasnost vzhledem k ději řídicí propozice (Pavlisková, 2006:66).

Sama bych k otázce, nakolik je spojení předložky *après* a složeného infinitivu nutné uvedla toto. Předložka *après* sama o sobě vyjadřuje následnost dějů (srov. výše TLFi), což mě přivádí k myšlence, že pokud mluvčí potřebuje hovořit o ději, který teprve přijde, (něco se stane

„potom, co“ / „potom, až“), postačí mu infinitiv jednoduchý, který má v sémantice obsažený tzv. *aspect global*, tedy způsob slovesného děje nahlížený zvnějšku, celistvě a bez důrazu na trvání. Ovšem v případě, že mluvčí potřebuje vyjádřit předčasnost jistého děje před jiným, resp. že má být něco v budoucnosti dokončeno, použije s předložkou *après* infinitiv složený, protože ten defaultně obsahuje sémantiku dokončeného děje. Tím získá syntaktickou strukturu, která mu umožňuje situovat již proběhlou činnost před jinou. Podobně srov. Opletalová: „Podle našeho úsudku vyplývá tato preference ze samé podstaty složeného infinitivu. A sice, složený infinitiv vyjadřuje děj předčasný [...]. Naopak jednoduchý infinitiv designuje většinou děj současný, méně často pak děj následný ději primárního predikátu [...]. Z hlediska sémantiky je *après* předložkou vyjadřující časový vztah: děj věty vedlejší (tedy věty, která obsahuje předložku *après*) je dějem předčasným.“ (Opletalová, 2016:50)

3.2 Sekundární predikace

Konstrukce *après + InfComp* a jiné nefinitní struktury fungují nejen jako příslovečná určení, nýbrž i jako zhuštěné výpovědi, mající vlastnosti predikátu. Mohou tedy přisuzovat nějakou vlastnost, vypovídat o stavu či ději. Nejedná se však o takový predikát a predikaci, jakou by zprostředkovalo sloveso v určitém tvaru; jde o predikaci sekundární.

Sekundární predikaci – a potažmo predikaci jako takovou – je sice poměrně snadné rozeznat, ale náročné definovat (podle Cadiot – Furukawa, 2000:3).¹¹ Pro potřeby této práce chápu sekundární predikaci jako syntaktický vztah založený na predikaci neobsahující verbum finitum (tj. sekundární predikaci má nejen infinitiv, participium a přechodník, ale i doplněk).¹²

Nefinitně vyjádřený propoziční obsah je kondenzací. Ve francouzštině se jedná o postup velmi obvyklý, častější než v češtině, což souvisí zejména s typologickou odlišností obou jazyků (Pavlísková, 2006:48). Čeština je jazyk flektivní, francouzština analytický. Navíc má čeština převážně verbální charakter, zatímco francouzština je spíše jazykem nominálním.

Nefinitní konstrukce zachovává slovesný význam a valenci (kromě levovalenčního participantu, který je implicitní). Nevyjadřuje však přímo aktualizační kategorie způsobu, času a osoby, ty jsou vyvozovány z kontextu. Tento stručný výčet vlastností nefinitních konstrukcí odpovídá tomu, co bylo řečeno o infinitivu v kap. 1.

¹¹ Samo vymezení predikátu je náročné a nad rámec této práce; mluví-li se o predikátu, je takřka nutno mluvit i o subjektu, což s sebou ale nese definici kruhem (upozorňuji na to Grevisse & Goosse, 2016:283–284); navíc je pak ještě obtížnější definovat věty bezpodmětné (jako třeba *V zámku zapraskalo, Tady se dobře spí, Il pleut* apod.) Sama pro sebe predikaci charakterizují jako slovní zobrazení děje, události, jako akt promluvy o stavu či vlastnosti, vyjádřený určitým slovesným tvarem, popřípadě neurčitým slovesným tvarem nebo jménem.

¹² Pavlísková uvádí širší pojetí sekundární predikace, kdy jsou za sekundární predikáty označeny nejen nefinitní útvary, ale i všechny finitní predikáty připojené subordinací (Pavlísková, 2006:45–48).

Vhodnou ilustrací k tématu sekundární predikace je tzv. *stupnice predikační sevřenosti*, která ukazuje různé možnosti predikace, přesněji řečeno možnosti vztahu dvou predikátů v rámci souvětí (= komplexní episemion):

²⁹ Lze sestavit stupnici sevřenosti sekundárního predikátu v komplexním episemionu o dvou protopropozičních jádrech:

Mezi predikáty může být vztah:

I. paratactický (1. *Nous avons marché. Nous nous sommes fatigués.* – 2. *Nous avons marché, nous nous sommes fatigués.* – 3. *Nous avons marché et nous nous sommes fatigués* (souřadící spojka nebo spojovací výraz), II. vztah hypotaktický (4. spojka podřadící + finitní sloveso, eventuálně kongruující v čase s predikátem primárním, 5. věta relativní), III. vztah hypotaxe, druhý predikát je kondenzovaný (6. infinitiv, 7–12 participia, 13. gérondif), IV. sekundární predikát může být designován 14. dějovým substantivem, 15. dějovým adjektivem, 16. dějovým adverbium (14: *La marche nous a fatigués*), V. sekundární predikát může být reprezentován 17. větnou náměstkou, např. *autrement* (místo podmínkové věty) *sinon*, VI, 18, může být elidován, nebo implikován do adverbialního sousloví (*Qui, à ma place, ne se mettrait pas en colère?* = „s’il était à ma place“), nebo do pouhé předložky (*des Anglais avec, dans les mains, une serviette* (avec = „qui portaient“, „qui avaient“, „qui portent, ont...“).

Obrázek 1: Stupnice predikační sevřenosti podle Šabršuly (Šabršula, 1986:294), dostupné také z: Národní digitální knihovna: < <https://ndk.cz/uuid/uuid:3f6d1d00-317c-11e6-b821-5ef3fc9bb22f> >

Teorii sekundární predikace budu potřebovat, abych mohla stručně pojednat o konkurentech konstrukce *après + InfComp*, a zejména ji potřebuji pro popis českých ekvivalentů konstrukce *après + InfComp*.

3.3 Východiska B. Combetta vztažená ke konstrukci *après + InfComp*

Pro podrobnější charakterizaci konstrukce *après + InfComp* je nutné zabývat se jejími typickými vlastnostmi, které sdílí i jinými druhy konstrukcí – a nemusí se jednat jen o sekundární predikaci. Velmi přínosnými se mi proto jeví souhrnné poznatky B. Combetta, který rozpracovává pojem *construction détachée* (dále jen CD; v češtině *nespojité konstrukce*). Pojem CD je široký, protože chce obsáhnout co nejvíce typů konstrukcí, které jsou jinak rozptýleny v rámci různých lingvistických pojetí (Combettes, 1998:9). Konstrukce se totiž liší jak morfoloicky, tak syntakticky (tamtéž).

Považuji za důležité vlastnostmi CD zabývat a věnovat jim nemalý prostor, neboť je lze i u konstrukce *après + InfComp* velmi dobře sledovat, resp. na jejich základě lze hovořit blíže i o konstrukci *après + InfComp*. Jedná se o a) *schopnost sekundární predikace*, b) *vztah k implicitnímu podmětu, resp. aktoru*, c) *volnost pozice a détachement*, (op. cit., s. 10).

Ad a) – **schopnost sekundární predikace**: Schopnost predikace CD coby různých infinitivních a participiálních konstrukcí vychází přímo z jejich slovesné povahy (Combettes, 1998:28). Více k sekundární predikaci viz v kap. 3.2 výše.

Ad b) – **implicitní podmět**: jak už jsem naznačila výše, každá CD se sekundární predikací nutně předpokládá nějaký subjekt, resp. aktor (*réfèrent sous-jacent*), ke kterému by

se vztahovalo to, co je vyjadřováno jejím predikátem (op. cit., s. 13), a který se nachází v jeho blízkém kontextovém okolí (op. cit., s. 55). Často se jedná o subjekt řídicí propozice, ale nemusí tomu tak být vždy, byť je toto pravidlo obecně doporučováno (doporučuje se i pro anteponovaná participia; op. cit., s. 35).

Záleží na typu CD, jak moc se blíží vedlejší větě s vyjádřeným podmínkem, neboť vedlejší věta stejnopodmětovost nevyžaduje (op. cit., s. 37 a 47). Francouzský přechodník a některé participiální apozice mají podobné vlastnosti, a tak stejnopodmětovost není pokaždé nutná (op. cit., s. 37), zatímco absolutní konstrukce a velká část apozic ve formě adjektiv ji vyžadují (op. cit., s. 38). Jako jeden z příkladů nedodržení stejnopodmětovosti v úzu Combettes ukazuje koreferenci participiální CD s předmětem přímým (COD) v podobě nepřízvučného zájmena:

- (38) *Allongée sur un divan bas, la lampe voilée **la** laissait presque tout entière dans l'ombre* (J. Gracq, cit. dle Combettes, 1998:38–39; podtržení COD autorka). Pro příklad s konstrukcí *après* + *InfComp* viz př. č. 36.

CD se navíc podílejí na textové koherenci, protože mohou být součástí tematické posloupnosti,¹³ resp. tematickou posloupnost lze uskutečňovat i přes CD (op. cit., s. 43–46 a 74). Implicitní podmět CD totiž často koreferuje s tématem propozice (zejména to platí v případě posloupnosti s tzv. *průběžným tématem*, nicméně může se jednat i o *lineární posloupnost*; tamtéž). Vždy záleží na rovnováze mezi *pragmatickými faktory*, popř. faktory na úrovni textu, a gramatickými pravidly v rámci věty; je tu určité pnutí, které může vyústit ke koreferenci CD s podmínkem řídicí propozice anebo s tématem či jeho částí (op. cit., s. 46). Řečené pnutí a otázka koreference jsou v souvislosti s problematikou umístění CD v rámci propozice, čemuž se věnuje následující bod:

c) – volnost pozice a détachement: *pozice* a eventuální *détachement-nespojítost* mají vliv na interpretaci CD; k pojmu *détachement* se ještě vrátím. CD se může nacházet jak na samém začátku výpovědi (*anteponice*), tak mezi subjektem a predikátem (*interponice*), nebo i za predikátem (*postponice*), srov. následující příklady pro všechny tři možnosti:

- (39) *Stupéfaite, elle s'immobilisa*
(40) *Les invités, en arrivant, ont été surpris*
(41) *Il est sorti, exaspéré-0 par ces remarques* (op. cit. vč. příkladů, s. 10; vytučnění shod a podtržení CD autorka).

¹³ Základní typy t. p.: tematizace předchozího rématu, tematizace celé předchozí výpovědi, průběžné téma, téma odvozené z hypertématu (Daneš, cit. dle Svoboda – Nekula, 2017).

Taková konstrukce není syntakticky závislá, což jí zaručuje „svobodnější“ pohyb v rámci výpovědi (op. cit., s. 11 a 43). Konstrukce je nezávislá v tom smyslu, že nepodléhá rekci; neznamená to ovšem, že by mohla stát sama za sebe, jako kdyby obsahovala VF a byla řídicí propozicí. Tuto vlastnost nicméně mají i výrazy zajišťující modalitu jako *sincèrement*, *à mon avis*, popř. příslovečná určení (op. cit., s. 11–12).

Jak už jsem předeslala, CD je součástí aktuálního členění větného. Může se podílet buď na tématu, nebo se blížit rématu (op. cit., s. 64–66). Svou periferní povahou v rámci výpovědi nemůže být nicméně sama *vlastním tématem* nebo *vlastním rématem* (*thème propre*, *rhème propre*): má pouze sekundární predikaci a – není zbytečné to opět zmínit – není referenční sama o sobě, nutně se musí vztahovat k jinému členu ve výpovědi či v jejím kontextovém okolí (op. cit., s. 64).

Výše jsem naznačila, že umístění CD v rámci propozice nabízí více možností. Zvolená pozice nicméně ovlivňuje sémantickou interpretaci CD: je-li pozice frontální, daná CD je součástí tématu, nebo je *cadre*;¹⁴ vyskytuje-li se za přísudkem, jedná se buď opět o téma (opakování informace), nebo o součást rématu (Combettes, 1998:66). Pro ilustraci fungování CD posunutě doprava srov. násl. Combettovy příklady:

(42) *Qu'est-ce qu'il fera la semaine prochaine ? Il viendra, la semaine prochaine.*

(43) *X Je ne sais pas ce qu'a décidé Paul. Il viendra, la semaine prochaine.*

(= Il viendra et ce sera la semaine prochaine). Čili pro správné rozlišení tematického zapojení CD vpravo je nutno znát předchozí kontext (op. cit., s. 67).

CD v antepozici často odpovídají funkci vedlejších vět příslovečných (tj. vyjadřují *čas* – což je funkce konstrukce *après* + *InfComp*, popř. *hypotézu* či *kauzální vztahy*); přičemž posunutí CD napravo se místy jeví jako problematické (op. cit., s. 67). Subordinace, resp. hierarchizace propozic napomáhá rozlišovat *premier plan* a *second plan* (s. 69) – tedy *hlavní linii textu, argumentaci*, oproti různým *předčasnostem, retrospektivám, popisům, příkladům* či *vybočením z tématu*. Závislé propozice zpravidla představují *second plan* – a CD mají předpoklady k tomu zastoupit závislou propozici (op. cit., s. 70) – právě zde má konstrukce *après* + *InfComp* své místo. Ovšem ne vždy platí, že struktury v sekundární predikaci jsou čímsi druhotným, něčím, „co by se dalo bez problémů vymazat“ (op. cit., s. 72–73).¹⁵

¹⁴ Anteponovaný CC je často *cadre-kulisa*, nikoliv téma. Kulisa vyjadřuje časové, místní a okolnostní vztahy v rámci scény, ve které dochází k predikaci, tedy přisuzování vlastnosti (Uhlířová – Svoboda, 2017).

¹⁵ Dochází i k tomu, že některý z primárních predikátů spadá spíše pod *second plan*, ale protože v textu by jeho nominalizace působila rušivě, není transformován v polovětnou konstrukci (op. cit., s. 74).

Nyní k pojmu *détachement*. *Trésor de la langue française informatisé* charakterizuje tento jev takto: „Action, fait de séparer un terme du noyau propositionnel contenant son support par l'intonation, la ponctuation ou une forme verbale; résultat de cette action“ (TLFi).

Détachement tedy nespočívá ve volnosti pozice, o které hovořím výše, ale v oddělení, nespojitosti k sobě patřících prvků, které by jinak v propozici přímo sousedily. Samotné oddělení se může realizovat buď pouze na fonologické úrovni, tedy intonací (par l'intonation), popřípadě na úrovni syntakticko-grafické, čili interpunkcí (la ponctuation), anebo slovesným tvarem (forme verbale).

CD v postpozici včetně konstrukce *après + InfComp* nejsou vždy odděleny čárkou; *détachement* je povinné zpravidla v antepozici a interpozici, v postpozici je fakultativní. Otázkou zůstává, proč je v konkrétních případech *détachement* použito: je za tím *emphase-zdůraznění, připomenutí* již známé informace, *dobře připojení* informace (*l'information après coup*) nebo jen snaha o *prehlednost*?

Vlastnostem CD zpracovaným v této podkapitole odpovídají také *infinitivy s předložkou* (*les infinitifs prépositionnels* – tedy sem spadá i konstrukce *après + slož. inf.*). Mají schopnost sekundární predikace, předpokládají subjekt, který může a nemusí koreferovat se subjektem řídící propozice; a mohou zaujmout různé pozice ve větě, jak je to vidět v násl. příkladech (op. cit., s. 28, vč. příkladů):

(44) *Avant de sortir*, X a regardé Y.

(45) X, *avant de sortir*, a regardé Y.

(46) X a regardé Y, *avant de sortir*.

Díky přítomnosti předložky se tato forma CD blíží vedlejším větám příslovečným, protože od předložky lze snadno odvodit příslušnou podřadící spojku (op. cit., s. 29). Na rozdíl od *participiální konstrukce* však *infinitivní konstrukce* nemůže zajišťovat funkci přívlastku, např. (op. cit., s. 29, vč. příkladů):

(47) *Les étudiants convoqués hier sont venus. X * Les étudiants sans parler sont venus.*

4 Konkurenční struktury konstrukce *après* + *InfComp* ve francouzštině

Konstrukce *après* + *InfComp*, která je tématem práce, může být ve francouzštině nahrazena jinými prostředky se sekundární predikací, které sémanticky zprostředkují požadovaný význam předčasnosti, a po stránce syntaktické fungují jako příslovečná určení. Jednou z variant, jak ve francouzštině vyjádřit sémantiku předčasnosti jinak než pomocí konstrukce *après* + *složený infinitiv*, jsou *vedlejší věty příslovečné časové*. Závislé propozice obsahují VF a nevyžadují stejnopodmětovost. Lze např. nahradit předložku *après* za spojku *après que* a k tomu užít subjunctif či indikativ (v násl. příkladu užito *passé antérieur*):

- (48) *Ce soir-là, après qu'ils eurent mangé leurs pommes de terre et terminé leur chétif dîner, les trois frères demeurèrent réunis* (Barrès, La Colline inspirée, dle TLFi).

Mimo vedlejších vět se nabízí užití *participií*, zejména minulého participia a absolutních vazeb. Participia jsou neosobními slovesnými tvary jako infinitivy. Vzhledem k tomu, že i participia si uchovávají vlastnost sek. predikace, mohou sloužit jako kondenzory, příp. úplně zastoupit propozici obsahující VF (vč. příkladu Šabršula, 1986:297):

- (49) *je suis très occupé, je dois rester ici > (étant) très occupé, je dois rester ici*

Participia jsou schopna fungovat jako adjektiva,¹⁶ ale zachovávají si slovesnou povahu v tom smyslu, že mohou mít doplnění, lze je pasivizovat, popřípadě jimi vyjádřit příslovečně časové významy (Grevisse & Goosse, 2016:1244). Pokud jsou participia užitá *nespojité* (*détachement*), doporučuje se koreference se subjektem dané výpovědi (Grevisse & Goosse, 2016:1244). *Minulé participium* vyjadřuje v případě rezultativního děje i anterioritu (Šabršula, 1986:301, vč. příkladu):

- (50) *moi mort, elle s'accrochera à mon successeur*

Složené participium vyjadřuje předčasnost před dějem řídicí propozice:

- (51) *ayant reçu ta lettre, je me suis mis au travail*

Absolutní konstrukce jsou blízké participiálním konstrukcím s elidovaným pomocným slovesem:

- (52) *Pierre (étant) malade, on a dû...*

Je důležité zmínit, že absolutní konstrukce vždy zajišťují příslovečné významy, např.:

¹⁶ Některá francouzská přítomná participia (konc. *-ant*) podléhají při adjektivizaci změně pravopisu. Le Goffic stran minulého participia (konc. *-é, -i* aj.) uvádí, že se chápe jako adjektivum v případě, že není součástí složených časů (Le Goffic, 1993:37).

Participium přítomné připouští pouze předložku *en* (tedy vzniká *gérondif*), zatímco infinitiv připouští jiné předložky kromě této (Le Goffic, 1993:38).

- (53) *Le tableau fini, je vous le ferai savoir* (fce p. u. času; příklad Zettlová & Baudinet, 2018:292n)
- (54) *La voiture réparée, nous avons pu continuer notre voyage* (zde p. u. příčiny; tamtéž).

Na uvedených příkladech absolutních konstrukcí lze vidět, jak dokáží vyjádřit relativní čas, resp. předčasnost vůči konkrétnímu bodu v minulosti či budoucnosti, popř. času promluvy.

5 Metodologie: korpusy, podněty a hypotézy

5.1 Definice (sub)korpusů a regulárního výrazu; možná zkrácení výzkumu

Jako primární zdroj dat k analýzám jsem zvolila synchronní paralelní korpus *InterCorp v13 – French*¹⁷ a k němu pro kontrastivní části výzkumu zarovnaný synchronní paralelní korpus *InterCorp v13 – Czech*.¹⁸

V rámci většiny analýz pracuji se dvěma subkorpusy, které jsou součástí francouzského *InterCorpu v13* a které jsou definovány na základě typů textů. Konkrétně se jedná o subkorpus s beletristickými texty a subkorpus s texty publicistickými. Očekávám, že konstrukce *après + InfComp* bude mít v beletrii hojně zastoupení, protože se jedná o strukturu velmi výhodnou pro narativní sekvence, a je tedy vhodné analyzovat tuto konstrukci právě na pozadí těchto textů. Z metodologického hlediska považuji za vhodné analyzovat konstrukci *après + InfComp* i pomocí srovnávání, a proto jsem se rozhodla ještě pro texty náležející sektoru žurnalistiky. V publicistice očekávám také výskyt konstrukce *après + InfComp*, avšak v nižším počtu. Detailnější charakteristiku zvolených subkorpusů viz v násl. tabulce:

sub-beletrie		sub-publicistika	
velikost	8 617 756 pozic	velikost	9 743 076 pozic
zdrojový jazyk	fr. originály	zdrojový jazyk	fr. originály i překladové texty
typy textů	fiction	typy textů	zpravodajství, komentáře
textová skupina	Core	textová skupina	PressEurop Syndicate

Tabulka 3 – Subkorpusy vytvořené v paralelním korpusu *InterCorp v13 – French*, používané v této práci

V této podkapitole věnované výběru korpusů musím upozornit na důležitý fakt, který může mít podíl na zkrácení výsledků výzkumu, a to výskyt překladových textů v publicistickém subkorpusu (viz výše). Textové skupiny *Syndicate* a *PressEurop*, které tvoří tento subkorpus, jsou dva publicistické servery, mnohojazyčné; jsou to většinou překlady z angličtiny. V případě omezení vyhledávání pouze na francouzštinu jako zdrojový jazyk lze

¹⁷ Nádvořníková, O. – Vavřín, M.: *Korpus InterCorp – francouzština*, verze 13 z 1. 11. 2020. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2020. Dostupný z: < <http://www.korpus.cz> > Celková velikost tohoto korpusu činí 116 867 098 pozic, celý korpus ale nevyužiji, neboť se věnuji jen dvěma typům textů, a to publicistice a beletrii, srov. tabulku výše.

¹⁸ Rosen, A. – Vavřín, M. – Zasina, A. J.: *Korpus InterCorp – čeština*, verze 13 z 1. 11. 2020. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2020. Dostupný z: < <http://www.korpus.cz> > Celková velikost tohoto korpusu činí 257 706 332 pozic, celý ho ale opět nevyužiji, protože mi v analýzách v kontrastivní části půjde jen o zarovnané české ekvivalenty ke zvoleným francouzským subkorpusům, srov. tabulku výše.

ze subkorpusu získat příliš málo dat,¹⁹ a tak jsem se rozhodla zahrnout i překladové texty – což vposledku také není nezajímavé, byť může tento fakt zkreslovat výzkum.

Podobné omezení se týká i zarovnaného českého *InterCorpu v13* (publicistická část): zde se v případě zarovnání k publicistickému fr. subkorpusu sice vyskytují překlady do češtiny přímo z francouzštiny, které jsou pro výzkum konstrukce *après + InfComp* nejvíce přínosné, ale ponejvíce jsou zastoupeny překlady do češtiny z angličtiny a dalších jazyků. Využívat zarovnaný český korpus i přes tato omezení je však pro mě stěžejní vzhledem ke kontrastivnímu zaměření práce a z ní vyplývajících výzkumu. Přikládám obrázek s tabulkou zachycující zdrojové jazyky subkorpusu *sub-publicistika* při zarovnání s češtinou; uvedena je absolutní i relativní frekvence. Dle absolutní frekvence je nejvíce textů z angličtiny, francouzština je na druhém místě a za ní následuje italština. Z těchto údajů vyplývá, že většina výskytů ve vzorcích bude právě z těchto jazyků. Pro užití regulární výraz srov. níže v textu.

Filtr	text.srclang	Freq	i.p.m. ▼		
NaN	p / n	no	1	170.65	
NaN	p / n	hu	2	155.67	
NaN	p / n	el	4	145.01	
NaN	p / n	en	66	130.32	
NaN	p / n	sv	2	127.17	
NaN	p / n	hr	2	120.42	
NaN	p / n	bg	2	113.55	
NaN	p / n	da	2	109.37	
NaN	p / n	sp	6	104.94	
NaN	p / n	it	25	101.83	
NaN	p / n	fr	40	101.64	
NaN	p / n	ro	12	84.57	
NaN	p / n	pt	8	75.7	
NaN	p / n	pl	15	67.4	
NaN	p / n	cs	9	61.49	
NaN	p / n	es	13	60.49	
NaN	p / n	de	19	42.41	
NaN	p / n	nl	8	40.54	

Obrázek 2 – Frekvence konstrukce *après + InfComp* publicistice (PressEurop/SYNDICATE) v subkorpusech podle zdrojového jazyka (řazeno podle relativní frekvence – ipm)

¹⁹ Vyzkoušela jsem, že je možno vyfiltrovat pouze 40 pozic původních francouzských textů.

Omezení výzkumu v podobě překladových jazyků se týká např. faktu, že existuje možnost nechtěných interferencí mezi zdrojovým a cílovým jazykem. V sázce je rovněž ne/autenticita překladů – tím míním, že překladatel se může a nemusí vyjádřit stejně, jak by se vyjádřil rodilý mluvčí; překladové texty mají tendenci ke zjednodušování a normativnosti.

Další možné zkreslení může být způsobeno vlivem tzv. autorského idiolektu; týká se to beletristického subkorpusu.²⁰ A vposledku je nutno brát v úvahu omezenou velikost obou subkorpusů, což může mít vliv na výsledky analýz.

Před sestavením regulárního výrazu, který bude použit pro vyhledávání dat, je nutno stanovit si po formální stránce podobu konstrukce *après + InfComp*, která je tématem práce. Na frontální pozici konstrukce se vyskytuje předložka *après*, následuje infinitiv slovesa *avoir* nebo *être*, a poté *participe passé*. Obecný „vzorec“ konstrukce *après + InfComp* v základním tvaru by vypadal např. takto:

$$(55) \quad [A/a]pr\grave{e}s + avoir/\acute{e}tre + participe\ pass\acute{e}$$

Z teoretické části práce (viz konec kap. 1) vyplývá, že mezi předložku a infinitiv, popř. mezi infinitiv a participium mohou být vloženy různé další prvky, jako např. osobní zájmena. Upravený vzorec tedy může vypadat takto (*VP* rozuměj vložená pozice, interval v závorkách udává možnost 0 VP, 1 VP nebo 2 VP):

$$(56) \quad [A/a]pr\grave{e}s + (0,2)VP + avoir/\acute{e}tre + (0,2)VP + participe\ pass\acute{e}$$

Pro úspěšné vyhledání konstrukce *après + InfComp* v korpusu je vhodný tento regulární výraz:

[lemma="après"] [tag!="PUN"] {0,2} [tag="VER:infi" & word="avoir|être"]
[tag!="PUN"] {0,2} [tag="VER:pper"]

Výraz obsahuje hledanou předložku *après*, dále potenciální *vložené pozice* (ať už mezi předložkou a infinitivem nebo mezi infinitivem a participiem), poté zpřesňující zadání infinitivu, aby šlo vždy jen o *avoir*, nebo *être*, a na poslední pozici *participium minulé*.

Pro zápis potenciálních vložených pozic v regulárním výrazu používám interval od 0 do 2. Nulu proto, že místo pro vložený element může zůstat prázdné (předběžně vyhledaná data skutečně ukazují výskyty konstrukce *après + InfComp* bez vložených pozic, jako v př. 50). Číslo dva je zvoleno proto, že vložená pozice podle předběžných rešerší bývá obsazena častěji jedna, vzácněji dvě.

²⁰ Při zadání níže definovaného regulárního výrazu vychází v celém korpusu *InterCorp v13 – French Jules Verne* jako autor s nejvyšším absolutní počtem výskytů (94, i.pm. pouze 360,72).

5.1.1 Přípravné vzorky a výpočty

Výše uvedený regulární výraz jsem otestovala na dvou vzorcích o velikosti 300 výskytů (stáhla jsem jeden pro *sub-publicistika* a jeden pro *sub-beletrie*).²¹ Procento šumů v *sub-publicistika* činí 5 %; např. došlo k tomu, že korpus poskytl propozici obsahující chybu:

PRESSEUROP_2009: *Celui-ci est le second président polonais après Wałęsa à être accusé d'avoir collaboré avec la police secrète communiste.* Pravděpodobně jde o jazykovou chybu – místo participle passé *été* je tam infinitiv *être* a namísto slovesa *avoir* v 3. os. sg. je prepozice *à*.

Ve vzorku ze *sub-beletrie* se vyskytuje 1 % šumů, konkrétně tři duplicitní výsledky, tj. že korpus dodá identickou propozici dvakrát po sobě, jen jinak naformátovanou.

Hladinu šumů nepřesahující 5 % v žádném ze vzorků považuji za přijatelnou a regulární výraz tím pádem ponechám bez úpravy a použiji ho pro každou dílčí analýzu.

Ještě se vrátím k šumům v souvislosti s potenciálními vloženými pozicemi. Uvažovala jsem, že konstrukce *après + InfComp* by teoreticky mohla mít více vložených pozic než dvě, nicméně vyhledávání v subkorpusech při zadání tří pozic mi vrací minimum výsledků a nebezpečí výskytu šumů se zvyšuje.²²

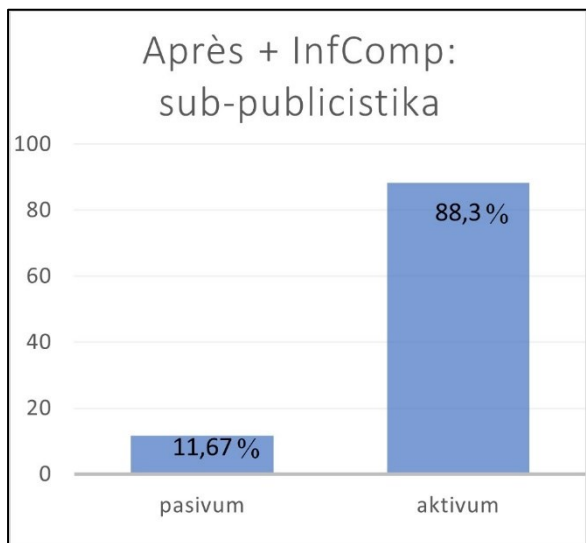
Po zvážení množství šumů a různých možností zkrácení výzkumu je ještě potřeba zastavit se u jiného faktoru, který data v jistém smyslu rozděluje na dvě skupiny, a to u pasiva. Srov grafy úrpcentuálního zastoupení pasiva v obou testovacích vzorcích (jedná se stále o týž

²¹ Subkorpus s publicistickými texty budu nadále nazývat pouze *sub-publicistika*, subkorpus s beletristickými texty *sub-beletrie*. Tyto zkrácené názvy neskloňuji.

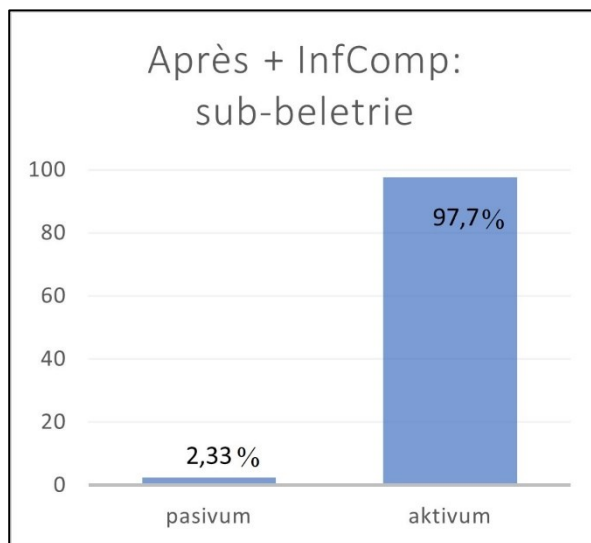
²² Zkusila jsem zadat 3 VP, nejdříve ve formě „{3}“, a poté jako „[] [] []“. V součtu jsem získala 6 výsledků, z nichž dva byly realizací konstrukce *après + InfComp* se dvěma složenými infinitivy, spojenými spojkou *et*, jako např.: „*Aussitôt après avoir sonné et être entré , je m'aperçois que...*“

Zbylé výsledky byly šumy, např.: „*...on nous envoya trois types du génie ; ils repartirent après deux heures, sans avoir rien trouvé. La nuit , l'inquiétude déteignait sur mon sommeil...*“ Nejedná se o konstrukci *après + InfComp*, ale o řídicí propozici obsahující přísl. urč. času, na niž navazuje konstrukce *sans + InfComp*.

vzorek ze *sub-publicistika* a vzorek ze *sub-beletrie*, každý po 300 výskytech, stejný regulární výraz):

Obrázek 4 – Graf procentuálního zastoupení aktiva a pasiva ve vzorku ze *sub-publicistika*

Obrázek 3 – Graf procentuálního zastoupení aktiva a pasiva ve vzorku ze *sub-beletrie*

Nemám v úmyslu se pasivu věnovat dopodrobna vzhledem k tomu, že se dle vzorků a z nich vyplývajících grafů jedná o jev v mých datech spíše marginální.²³ Je však zajímavé, že vzorky ukazují četnější zastoupení pasiva v publicistice; je to téměř o 10 % více. Možným vysvětlením je větší potřeba deagentizace v publicistice; více ukáže analytická část práce.

V závěru této podkapitoly je ještě potřeba definovat, kolik výskytů ve výsledku budu brát v rámci analýz v úvahu, tedy s jak rozsáhlými vzorky budu pracovat. Rozhodla jsem se pro 400 výskytů z každého subkorpusu. Pro analýzy mám tedy k dispozici následující objemy dat (stále platí regulární výraz definovaný výše):

- pro *sub-publicistika* 400 výskytů obsahujících konstrukci *après + InfComp* z celkového počtu 599 výskytů obsahujících konstrukci *après + InfComp*
- pro *sub-beletrie* celkem 400 výskytů z celkového počtu 922 výskytů obsahujících konstrukci *après + InfComp*.

I.p.m. konstrukce *après + InfComp* v celém *sub-beletrie* je rovno 106,99, v celém *sub-publicistika* činí 61,48.

²³ Metodologická poznámka: složená forma opisného pasiva (srov. tabulku morfológických tvarů v kap. 1) se skládá ne ze dvou morfémů, ale ze tří, čili v hledané frázi *après + InfComp* systematicky přibývá jedna vložená pozice (VP) navíc. Takovou „pozici navíc“ však nelze dle mého názoru počítat za další novou lexikální realizaci VP, protože tato VP je součástí předem daného morfológického tvaru.

5.2 Podněty k výzkumu a hypotézy

Cílem této malé podkapitoly je podat stručný schematický přehled otázek a hypotéz k výzkumu:

i. Bližší popis konstrukce ve francouzštině

- a. Jak se liší zastoupení konstrukce v obou typech textů? Je konstrukce v beletrii nejčastější?
- b. Jak častý je výskyt pasiva a jaké jsou jeho funkce v textu?
- c. Kolik vložených pozic se objevuje a kde? Jaké prvky se na vložených pozicích vyskytují?

ii. Kontrastivní výzkum

- a. Jaké jsou možné české ekvivalenty konstrukce après + InfComp? Je vedlejší věta časová tím nejčastějším řešením?
- b. Jak je v českých realizacích vyjadřována následnost dějů – implicitně, nebo explicitně? Převládá ikonický sled dějů? Pomocí jakých prostředků je následnost vyjadřována?

6 Analýzy

6.1 Bližší popis konstrukce *après* + *InfComp* ve francouzštině

6.1.1 Poměr zastoupení konstrukce *après* + *InfComp* ve zkoumaných typech textů

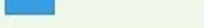
6.1.1.1 Vyhledávání v celém korpusu

Tato podkapitola si klade za cíl stručně zmapovat poměr zastoupení konstrukce *après* + *InfComp* v různých typech textů. Je vhodné hledat nejdříve v celém korpusu *InterCorp v13 – French*, aby bylo patrné množství výskytů konstrukce *après* + *InfComp* na pozadí všech typů textů, které zvolený paralelní korpus nabízí.

Vyhledávání jsem tedy nijak neomezovala – tj. nezaškrtávala specifické typy textů, zda se má či nemá jednat o originály apod.; ani jsem nezarovnávala k českému *InterCorpu*. Zadala jsem regulární výraz definovaný v metodologické části (kap. 5.1):

```
[lemma="après"] [tag!="PUN"] {0,2} [tag="VER:infi" & word="avoir|être"]  
[tag!="PUN"] {0,2} [tag="VER:pper"]
```

V násl. tabulce viz podíly zastoupení konstrukce *après* + *InfComp* v různých typech textů, řazené podle relativní frekvence (i.p.m.):

Filtr	text.t xtype	Freq	i.p.m. ▼	
NaN	p / n other	14	147.34	
NaN	p / n journalism - news	142	140.13	
NaN	p / n drama	18	137.53	
NaN	p / n fiction	2538	131.32	
NaN	p / n religious	116	129.79	
NaN	p / n nonfiction	273	79.82	
NaN	p / n journalism - commentaries	670	76.75	
NaN	p / n legal texts	1858	59.45	
NaN	p / n discussions - transcripts	831	43.74	
NaN	p / n subtitles	1203	36.45	

Obrázek 5 – Výskyty konstrukce *après* + *InfComp* v celém korpusu *InterCorp v13 – French*, bez omezení vyhledávání, bez zarovnání k CS. Tabulka uspořádána podle ipm. Absolutní počet výskytů konstrukce = 6 064, ipm konstrukce = 51,89.

Na okraj několik poznámek k typům textů, kterými se sice primárně nezabývám, avšak v tabulce výše budí pozornost, a proto je vhodné je okomentovat. V kategorii *other*, která zaujímá první místo, má konstrukce *après* + *InfComp* i.p.m. nejvyšší. Zjistila jsem nicméně pomocí pozitivního filtru, že tato kategorie v mém vyhledávání obsahuje pouze jeden text, a to

knihu rozhovorů s V. Havlem.²⁴ Textová skupina tohoto díla je Core, avšak nejedná se o typ textu fiction. Zařazení tohoto textu se tak jeví jako problematické, jelikož se pravděpodobně jedná o text na pomezí beletrie a literatury faktu (srov. pozn. 24). Navrhovala bych proto chápat takový komunikát jako nonfiction (a výsledná tabulka by byla přehlednější). Podobná situace nastává i v kategorii *drama*. Má vysoké i.p.m. a pozitivní filtr ukázal, že je ve zvoleném vyhledávání zastoupena pouze dvěma díly (většinu má Collodiho román *Pinocchiova dobrodružství*²⁵ a jeden výskyt náleží divadelní hře A. Jarryho *Ubu roi*). Oba tyto texty v kat. drama se shodují v zařazení do textové skupiny Core a označila bych je za díla beletristická. Zvláštní skupinu tvoří také textové jednotky z kategorie *religious*. Pozitivní filtr ukázal, že všechny výskyty konstrukce *après + InfComp* v této kategorii náleží textové skupině Bible, kde ostatně nejsou narativní sekvence ničím ojedinělým. Za skupinou *religious* následuje v pořadí podle i.p.m. kategorie *nonfiction*, většinou odborné či esejistické texty.²⁶ Ty jsou převážně argumentačního rázu, což teoreticky vysvětluje nižší i.p.m. konstrukce *après + InfComp* a jejich umístění až v polovině tabulky. Kategorie *legal texts* – v tomto vyhledávání právní řád Evropské unie (textová skupina *Acquis communautaire*) následuje v abs. počtu výskytů konstrukce hned za beletrií, i.p.m. je však o více než polovinu nižší. Právníkové texty mají svůj specifický charakter, neobsahují velký podíl narativních struktur, nicméně prostředky pro kondenzaci větného obsahu tu mají své místo.²⁷ Záznamy z jednání v Evropském parlamentu (textová sk. *Europarl*) a filmové titulky jsou posledními položkami ve výše uvedené tabulce. Mají srovnatelně velký absolutní výskyt i hodnoty i.p.m. Tyto druhy komunikátů však pojí ještě jeden fakt: jedná se o komunikáty, z nichž každý svým způsobem zastupuje texty mluvené. Nejnižší i.p.m. mluvených textů v rámci vyhledávání na celém korpusu naznačuje, že v mluvených projevech není konstrukce *après + InfComp* úplně běžným stylistickým prostředkem, protože kondenzace sdělení je příznačná zejm. pro psané texty, ale že v pasážích narativnějšího rázu má konstrukce *après + InfComp* své uplatnění. Mohli bychom se tázat, nakolik se v mluvených textech využívají kondenzační prostředky nebo jakou roli hrají

²⁴ Kniha *Dálkový výslech*, podávající „formou rozhovoru s Karlem Hvižd'adou přehledný obraz života, díla a názorů Václava Havla“ (*Slovník české literatury po roce 1945*, heslo Havel, Václav).

²⁵ Podle dat nejde o divadelní adaptaci.

²⁶ Z nepřekladových textů např. Bourdieu, Pierre: *Raisons pratiques, sur la théorie de l'action*; Ariès, Philippe: *L'homme devant la mort*; Bergson, Henri: *Matière et mémoire : Essai sur la relation du corps à l'esprit*

²⁷ „Administrativní styl má průniková pásma s jinými věcnými styly, zvl. s odborným stylem a publicistickým stylem zpravodajským. Projevy právní a ekonomické povahy s převahou funkce odborně informativní, jako výklady zákonů a o tvorbě zákonů, rozvahy ekonomické ap., nemají charakter administrativní, ale odborný. [...] Tendence k objektivnosti vede k neosobovosti, jež se projevuje neexpresivními výrazy, u sloves neosobními tvary (3. os. pl.), tvarem ind., při zákazech a příkazech imperativy, pasivními konstrukcemi, zvl. opisnými (byly vyžádány, jsou vyzýváni). Potřeba přesného vyjadřování složitých vztahů ve spojitých administrativních textech mezi podávanými fakty vede k vysoké kondenzovanosti sdělení a k složité větné stavbě.“ (Čechová, 2017)

v mluvených textech míra připravenosti projevu – zda to ovlivní i distribuci konstrukce *après* + *InfComp*; to však není cílem této práce.

Nyní se dostávám k typům textů (dále jako „sledované texty“), z nichž chci při analýzách vycházet. Příkládám tabulku shrnující má očekávání ve srovnání s výsledky vyhledávání ve všech dostupných typech textů (k tomu srov. začátek této podkap.).

pořadí sledovaných typů textů při vyhledávání v celém <i>InterCorpu v13 – French</i> (ipm v závorce)	hypotéza – očekávané pořadí sledovaných typů textů z teoret. části práce
1. zpravodajství (109,53) 2. beletrie (102,29) 3. komentáře (55,9)	1. beletrie 2. zpravodajství 3. komentáře

Tabulka 4 – Srovnání pořadí sledovaných typů textů: vyhledávání v celém korpusu vs. hypotézy

Konstrukce *après* + *InfComp* má nejvyšší absolutní počet výskytů v kategorii *fiction*, v beletrii. Nicméně podle i.p.m. kategorie *fiction* ve vedoucí pozici není, což na první pohled odporuje počáteční hypotéze, že největší zastoupení bude mít konstrukce *après* + *InfComp* právě v textech typu *fiction*. Je ovšem pravda, že *fiction* obsahuje nejen narativní sekvence, ale i sekvence deskriptivní, reflexivní a dialogické, a že se tedy pravděpodobně tento fakt projevuje nižší relativní frekvencí, jak je vidět v tabulce na počátku této podkapitoly (obr. 5).

Beletrii na základě míry výskytu konstrukce *après* + *InfComp* v i.p.m. těsně předbíhá zpravodajství (srov. výše tabulku 4 a obr. 5). Je zajímavé, že zatímco mezi i.p.m. zpravodajství a beletrie je velmi nepatrný rozdíl (109,53 a 102,29), i.p.m. komentářů je téměř o polovinu nižší. To by odpovídalo hypotéze, že konstrukce *après* + *InfComp* je preferována v narativních sekvencích (zpravodajství o událostech je narativního charakteru), zatímco v pasážích založených na argumentačních, resp. výkladových postupech se tolik neuplatní.

V násl. podkapitole se konstrukci *après* + *InfComp* na pozadí zvolených typů textů – tedy publicistiky a beletrie – budu věnovat podrobněji.

6.1.1.2 Konstrukce *après* + *InfComp* v publicistických a beletristických textech

Tentokrát zadávám výše definovaný regulární výraz zvlášť v publicistickém subkorpusu (*sub-publicistika*) a zvlášť v subkorpusu s beletrií (*sub-beletrie*). Protože stále pokračuji v úkolu blíže popsat fungování konstrukce *après* + *InfComp* ve francouzštině, nezarovnávám zatím k českému *InterCorpu*; žádná další omezení vyhledávání nepřidávám.

Výsledkem vyhledávání v *sub-beletrie* je celkem 922 výskytů. I.p.m. konstrukce *après* + *InfComp* v *sub-beletrie* je rovno 106,99. Jak už jsem uvedla výše, tento subkorpus je tvořen

jediným typem textu, a to fiction. I.p.m. beletrie v této části vyhledávání je srovnatelné, avšak nikoli shodné s i.p.m. beletrie, které vrátilo vyhledávání v celém korpusu: tam je i.p.m. fiction rovno 102,29 (srov. tabulku na obr. 5). Tento mírný rozdíl je dle mého názoru dán tím, že *sub-beletrie* obsahuje pouze nepřekladové texty, zatímco v úvodním vyhledávání v celém korpusu jsem toto omezení nepoužila.

Dílčí vyhledávání v rámci *sub-publicistika* vrací týž výsledek jako vyhledávání v celém korpusu, což znamená: vyšší je zastoupení konstrukce *après + InfComp* ve zpravodajství než v komentářích a hodnota i.p.m. a absolutní počet výskytů jsou shodné s údaji z vyhledávání v celém korpusu (srov. tabulku na obr. 5). Přikládám tabulku z vyhledávání v *sub-publicistika*, zobrazující poměr konstrukce ve zpravodajství v porovnání s komentáři:

Filtr	text.txtype	Freq	i.p.m. ▼
NaN	p / n journalism - news	111	109.53
NaN	p / n journalism - commentaries	488	55.9

Obrázek 6 – Zastoupení konstrukce *après + InfComp* ve zpravodajství a v komentářích. Tabulka uspořádána podle ipm. Absolutní počet výskytů konstrukce v celém sub-publ = 599, ipm konstrukce v celém sub-publ = 61,48.

Pro přehlednost připojuji ještě tabulku srovnávající i.p.m. konstrukce napříč sledovanými texty; tentokrát s údaji z vyhledávání v subkorpusech:

typ textu a název subkorpusu	velikost subkorpusu	absolutní počet výskytů	i.p.m.
zpravodajství (<i>sub-publicistika</i>)	9 743 076 pozic	111	109,53
beletrie (<i>sub-beletrie</i>)	8 617 756 pozic	488	106,99
komentáře (<i>sub-publicistika</i>)	9 743 076 pozic	1 977	55,9

Tabulka 5 – Srovnání ipm konstrukce *après + InfComp* ve zpravodajství, komentářích a beletrii

Výsledky dílčího vyhledávání ještě porovnam s výskyty konstrukce *après + InfComp* v jednojazyčných francouzských korpusech, a to *Est républicain v2*²⁸ pro publicistiku, *Frantext*²⁹ pro beletrii; tabulky následují.

²⁸ *Est républicain v2* (87 984 773 pozic) je korpus s publicistickými daty, tedy jak se zpravodajstvím, tak komentáři, vytvořený z dat CNTRL.

Gaiffe, B. – Nehbi, K.: *EstRépublicain*, verze 2 z 11. 4. 2016. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2016. Dostupný z: < <http://www.korpus.cz> >

²⁹ ATILF. *Base textuelle Frantext*. ATILF-CNRS & Université de Lorraine. 1998-2021. Dostupný z: < <https://www.frantext.fr/> > Velikost korpusu v pozicích: 53 161 510. Celkový počet výskytů konstrukce *après + InfComp* = 5 571.

název korpusu	název a velikost subkorpusu	absolutní počet výskytů	i.p.m.
<i>Sub-publicistika</i>	9 743 076 pozic	599	61,48
<i>Est Républicain v2</i>	87 984 773 pozic	9 865	112,12

Tabulka 6 – Porovnání ipm konstrukce *après + InfComp* v sub-beletrie a v korpusu *Est Républicain v2*

název korpusu	název a velikost subkorpusu	absolutní počet výskytů	i.p.m.
<i>Sub-beletrie</i>	8 617 756 pozic	922	106,99
<i>Frantext</i>	53 161 510 pozic	5 571	104,79

Tabulka 7 – Porovnání ipm konstrukce *après + InfComp* v sub-beletrie a v korpusu *Frantext*

I.p.m. konstrukce v *sub-beletrie* a *Frantextu* se liší (srov. tab. 7), avšak minimálně.³⁰ Z tabulky 6 vyplývá, že i.p.m. konstrukce *après + InfComp* v *sub-publicistika* a *Est Républicain v2* se překvapivě liší skoro o polovinu. Je však žádoucí poznamenat, že zpravodajství – o němž uvažuji jako o narativnějším, a tedy příznivějším prostředí pro výskyt konstrukce *après + InfComp* – tvoří v *sub-publicistika* pouhých 18,53 %, ³¹ což vysvětluje celkově nižší i.p.m. konstrukce *après + InfComp* v *sub-publicistika* než *Est Républicain v2*.

K publicistice uvedu ještě dva příklady z dat (regulární výraz *týž*, *sub-publicistika*, KWIC kontext navýšen na 100, bez jiných nastavení a zarovnání k CS). Domnívám se, že i z úryvků publicistických textů je alespoň v náznaku patrné, že ačkoli daný komunikát jako celek čistě narativní být nemusí, jsou v něm k nalezení určité „mikronarativy:“ v příkladech níže jsem podtrhla části dle mého názoru narativního charakteru a části rázu úvahového jsem označila kurzívou. Konstrukce *après + InfComp* je tučně. Jsem si vědoma rizika vyplývajícího z toho, že neznám níže citované texty celé.

(57) _PRESSEUROP_2009: ...négociations dont dépend pourtant l'avenir du pays, constate le quotidien croate Novi List. Denis Romac *Le sommet qui s'est tenu sur la base militaire de l'OTAN à Butmir [voir encadré ci-dessous] n'est-il pas la meilleure preuve que les Américains, après avoir débloqué les négociations sur l'adhésion de la Croatie à l'Union européenne, ont décidé de poursuivre le processus de la stabilisation de la région et d'accélérer son rapprochement avec l'Otan et l'UE ? La Croatie avance à grands pas vers l'UE, la Serbie pourrait...*

³⁰ Potvrzuje to i korpusová kalkulačka (www.korpus.cz/calc): rozdíl není statisticky signifikantní. Zadávané údaje: velikost korpusů *sub-beletrie* a *Frantext* v pozicích, počty absolutních výskytů konstrukce. Srov. tabulku 7.

³¹ Tj. pouze 111 výskytů konstrukce ve zpravodajství z celkového počtu 599 výskytů konstrukce v subkorpusu.

Úryvek v př. (57) reflektuje politické dění. Operuje s fakty, které se udály (Američané napomohli vyjednávání mezi Chorvatskem a Evropskou unií...). Zároveň si klade otázku („n’ est-il pas est la meilleure preuve que“) a formuluje hypotetický vývoj událostí („La Croatie avance à grands pas vers l’UE,³² la Serbie pourrait...“).

(58) _PRESSEUROP_ 2009: ...me suis lassé et j’ai totalement changé de direction et de genre et ce n’est pas quelque chose à faire, si on a un minimum le sens du commerce. Mais pour moi, ça a été l’occasion de comprendre les choses que je dessinais, après avoir été longtemps enfermé dans mon studio à dessiner, sans savoir ce qui se passait en dehors. Ces images sont restées. De temps à autre, on les voit sur des sites, sur les prospectus des squats. Ça ,c’ était la BD underground : pas de commanditaire...

V úryvku z př. (58) umělecký subjekt vypráví o etapě ve svém životě, kdy dál tvořil, ale už ne izolovaný ve své pracovně. Tento úryvek je velmi narativní a narátor sám sebe vyslovuje a odhaluje; vyprávěný děj se odvíjí z jeho perspektivy, což připomíná beletristický text. Možná se jedná o část interview; úryvek obsahuje prvky mluvenosti (hovorová forma zájmen *cela – ça*, nekomplikovaná syntax, čímž v tomto případě rozumím připojování propozic jednu ke druhé pouze pomocí spojky *et*).

Nyní se pokusím shrnout a uzavřít poznatky z analýz typů textů. Dle tabulky 7 výše je zastoupení konstrukce *après + InfComp* v beletrii a ve zpravodajství takřka vyrovnané, zatímco konfrontace údajů v tab. 6 a 7 ukazuje častější výskyt konstrukce *après + InfComp* v beletrii než v publicistice – nikoli však s propastně velkou převahou (srov. i.p.m. tučně u neparalelních korpusů v tab. 6 a 7).³³ Podobně vysoký výskyt konstrukce ve dvou odlišných typech textů, tedy publicistiky (resp. zejména *zpravodajství*) a beletrie, svědčí o tendenci konstrukce *après + InfComp* vyskytovat se v pasážích, které *chronologicky zaznamenávají sled faktů*. Vyjádření sledu faktů, událostí: to je definice pojmu *narace-narration* v co nejobecnějším významu.³⁴ Úžejí bývá charakterizován jako typ slohového postupu – vyprávění jako součást umělecké literatury, tedy beletrie.³⁵ Domnívám se, že data sama mě vedou k tomu, držet se v práci obecného vymezení pojmu *narace* či *narativu*: beletrie a zpravodajství mají společný právě

³² Chorvatsko do EU vstoupilo, a to r. 2013. Zdroj: *Oficiální internetové stránky Evropské unie*. Dostupné z: < https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_cs#tab-0-1 > (Poslední přístup 5. 7. 2021)

³³ Korpusová kalkulačka potvrzuje, že ačkoli se neliší zastoupení konstrukce v beletrii v porovnání s publicistikou o tolik, rozdíl je statisticky signifikantní. Zadávané údaje: velikost korpusů Frantext a Est Républicain v2 v pozicích, počty absolutních výskytů konstrukce. Srov tabulku 6 a 7.

³⁴ Srov. heslo „narration“ in *TLFi*.

³⁵ Srov. heslo „slohový postup“ in Krčmová, 2017 (*NESC*). Publicistika je tam vymezená zejm. na základě postupu informačního a úvahového.

narativní charakter, nakořik se jinak jedná o dva rozdílné typy textů po stránce stylistické a jazykově funkční.

Po zvážení všech výsledných údajů v této podkapitole tedy považuji za prokázané, že konstrukce *après* + *InfComp* je významným syntakticko-stylistickým prostředkem jak v beletrii, tak v publicistice (a to především ve zpravodajství), na rozdíl od textů úvahových / argumentačních, kde je narace méně zastoupena, a také na rozdíl od komunikátů mluvených, kde se sice narativní sekvence mohou objevovat, ale kde méně dochází ke kondenzaci sdělení.

V následující kapitole už opustím tematiku typů textů a stručně okomentuji výskyt konstrukce *après* + *InfComp* v pasivu.

6.1.2 Konstrukce *après* + *InfComp* v pasivu

Konstrukce *après* + *InfComp* může být vyjádřena jak v aktivu, tak v pasivu; jedná se stále o tutěž konstrukci (srov. kap. 1). V teoretické části práce věnované morfologii hovořím o dvou možných formách pasiva o formě jednoduché a složené (srov. př. 9 a 10); a kladu si otázku, která forma bude pro konstrukci *après* + *InfComp* častější. Nyní konstatuji, že data vykazují pouze složenou formu opisného pasiva, tj. takovou, jako v př. (10 – *avoir été invité*). Tento fakt si vysvětluji sémantikou předložky *après* v kombinaci s perfektivním významem složeného infinitivu: spojení obojího vyjadřuje předčasnost, a předčasnost předpokládá ukončenost, která je v případě pasiva vyjadřována jeho formou složenou – *avoir été invité*.

V metodologické části práce jsem definovala, že pro účely empirické části budu vycházet ze vzorků o 400 výskytech z každého subkorpusu, čili nyní mám k dispozici dva vzorky, jeden pro každý subkorpus, vždy po 400 výskytech. Prvním úkolem je zjistit procento výskytu pasiva v každém ze vzorků a porovnat s výsledky výskytu pasiva v testovacích vzorcích v metodologické části (srov. kap. 5). Všechny tyto údaje shrnuji v následující tabulce. Nové výsledky pocházející ze vzorku o 400 výskytech jsou uvedeny tučně ve žlutém poli.

název subkorpusu	velikost subkorpusu	absolutní počet výskyťů pasiva ve vzorku o vel. 300 výskyťů	výskyt pasiva v % ve vzorku o vel. 300 výskyťů	absolutní počet výskyťů pasiva ve vzorku o vel. 400 výskyťů	výskyt pasiva v % ve vzorku o vel. 400 výskyťů
<i>sub-publicistika</i>	9 743 076 pozic	35	11,67 %	45	11,25 %
<i>sub-beletrie</i>	8 617 756 pozic	7	2,33 %	9	2,25 %

Tabulka 8 – Porovnání výskyťů pasiva mezi vzorky z obou subkorpusů, zleva nejdříve vzorek o 300 výskytech, poté vzorek o 400 výskytech

Výsledkem provedeného srovnání je, že procentuální zastoupení pasiva v obou vzorcích se liší pouze v řádu desetin (tedy 11,67 % vs. 11,25 % ve vzorcích ze *sub-publicistika*; 2,33 % vs. 2,25 % ve vzorcích ze *sub-beletrie*). Takový výsledek potvrzuje tendenci pasiva objevovat se spíše v textech publicistických.

Pasivum je v datech, které mám k dispozici, jevem okrajového rázu, avšak své zastoupení má a zaslouhuje komentář. Jednou z možných funkcí pasiva je udržování textové návaznosti. To znamená, že pasivum se v tomto případě stává prostředkem, přes který je uskutečňována tematická posloupnost (k tematické posloupnosti konstrukce *après + InfComp* a nefinitních struktur viz v kap. 3.3). Jinak řečeno, jistý účastník děje, který se „stává / stal tématem“, by měl i v navazující větě zůstat ve frontální pozici, aby nedošlo k narušení koheze textu. Jinou nesporně důležitou funkcí pasiva je možnost deagentizace, resp. možnost agenta děje zcela vypustit – buď je uveden v prekontextu, nebo není vůbec znám. Uvedu příklad z publicistického subkorpusu, ve kterém se prolínají obě tyto funkce pasiva:

- (59) _SYNDICATE_2008 (journalism – commentaries): Bashir Osiev, 24 ans, employé de banque ingouche travaillant à Moscou, a été attaqué par un groupe de skinheads alors qu'il rentrait chez lui à pied avec un ami. L'ami, gravement blessé, a réussi à s'échapper ; Osiev est mort **après avoir été poignardé** dans le dos. Deux des agresseurs, blessés pendant la bagarre, ont été arrêtés après s'être présentés³⁶ à l'hôpital pour recevoir des soins. Les autres n'ont pas été retrouvés.

Bashir Osiev je průběžným tématem úryvku: je mu věnováno celé první souvětí a v následující propozici „*L'ami... dans le dos*,“ v níž je pasivní forma konstrukce *après + InfComp* použita, se o *Osievovi* příjemce dozvídá stěžejní informaci – že byl zabit. Tvůrce textu si vystačí s pasivní konstrukcí *après + InfComp*: za první pokračuje v tématu *Osiev*, za druhé agens zabití (*un groupe de skinheads*) už byl zmíněn v závěru prvního souvětí a není navíc jisté, který ze skinheadů zasadil *Osievovi* smrtelnou ránu. Proto už dle mého názoru není nutné uvádět *groupe de skinheads* (resp. někoho z nich) v nominativu jako podmět; popřípadě se tím přesouvá pozornost z agenta/ů na samotný akt.

V následující podkapitole se budu věnovat potenciálním vloženým pozicím v konstrukci *après + InfComp*.

³⁶ Další případ realizace konstrukce *après + InfComp* v tomto příkladu; tentokrát se zvrtným slovesem – *auxiliaire* je tudíž sloveso *être*. Tento výskyt potvrzuje výhodnost užití konstrukce v narativních sekvencích, neboť i zde se vyjadřuje část děje na malém prostoru.

6.1.3 Otázka vložených pozic

Na konci morfologické kapitoly v teoretické části zmiňuji možnost vložených lexémů do konstrukce *après + InfComp* (srov.: př. 1 a 2; konec kap. 1). Dovolím si připomenout obecné schéma konstrukce s vloženými pozicemi, jak jsem ho definovala v metodologické části (kap. 5). VP rozuměj vložená pozice.

$[A/a]pr\grave{e}s + (0,2)VP + avoir/\acute{e}tre + (0,2)VP + participe\ pass\acute{e}$

Dodávám, že stále pracuji se vzorky o 400 pozicích za použití téhož regulárního výrazu, který jsem zvolila v metodologické části.

Data prokazují, že francouzština možnosti vložených pozic do konstrukce *après + InfComp* skutečně využívá: vložené pozice se ve vzorcích vyskytují, a to jak mezi prepozicí a složeným infinitivem, tak uvnitř složeného infinitivu. Konstrukce *après + InfComp* se tak může vyskytovat v několika variantách (ať už v pasivu či v aktivu), a to:

- konstrukce *après + InfComp* v základním tvaru (tedy 0 VP)
- nebo konstrukce *après + InfComp* s 1 VP
- nebo konstrukce *après + InfComp* se 2 VP, tj. jedna pozice za předložkou a jedna mezi infinitivem a participiem.

V pasivu konstrukce *après + InfComp* defaultně obsahuje o 1 tvar více než v aktivu (morfém *été* – tato VP je součástí předem daného morfologického tvaru). Rozhodla jsem se tuto pozici nepovažovat za novou lexikální realizaci VP, čili ji nezapočítávám (srov. pozn. č. 23). Víceslovné výrazy jako *ne...pas*, *au préalable*, *sans doute*, *un moment* chápu jako 1 lexém a 1 VP, protože význam takového lexému je dán teprve spojením všech jeho složek.³⁷

Níže připojuji tabulky, ve kterých je zachyceno zastoupení jednotlivých variant konstrukce *après + InfComp*. Procentuální zastoupení konstrukce je zapsáno vždy pod počtem vložených pozic, tj. např. varianta s 0 VP má ve vzorku zastoupení 79,5 %:

³⁷ Otázkou je, jak naložit s několikanásobnými minulými participii, tj. posl. část konstrukce *après + InfComp*, se spojkou. Uvádím příklad (participia jsou podtržena):

_SYNDICATE_2014: „*Il était donc rare, pour cette raison, que les Hollandais retournent au travail après avoir quitté ou perdu un emploi, ou alors seulement au noir, avec un salaire payé en espèces.*“ Rozhodla jsem se nechávat několikanásobné participium jako další VP, jelikož už se nejedná o vkládání prvků „dovnitř“ samotné konstrukce *après + InfComp*. Takové výskyty mám v datech jen dva, a tak se jim nebudu věnovat podrobněji, což platí i pro problematické 3 vložené pozice, které jsem testovala v metodologické části (pozn. 22).

název subkorpusu	velikost subkorpusu	vložené pozice – počet		
		0 VP	1 VP	2 VP (jedna za prep. a jedna za inf.)
<i>sub-publicistika</i>	9 743 076 pozic	0 VP	1 VP	2 VP (jedna za prep. a jedna za inf.)
procentuální zastoupení dané varianty konstrukce ve vzorku o 400 výskytech podle počtu VP →		79,5 %	12,75 %	0,75 %

Tabulka 9 – Procentuální zastoupení dané varianty konstrukce ve vzorku o 400 výskytech podle počtu VP; vzorek ze *sub-publicistika*.

název subkorpusu	velikost subkorpusu	vložené pozice – počet		
		0 VP	1 VP	2 VP (jedna za prep. a jedna za inf.)
<i>sub-beletrie</i>	8 617 756 pozic	0 VP	1 VP	2 VP (jedna za prep. a jedna za inf.)
procentuální zastoupení dané varianty konstrukce ve vzorku o 400 výskytech podle počtu VP →		65,75 %	31,5 %	1,75 %

Tabulka 10 – Procentuální zastoupení dané varianty konstrukce ve vzorku o 400 výskytech podle počtu VP; vzorek ze *sub-beletrie*.

Z tabulek vyplývá, že nejčastější variantou konstrukce *après + InfComp* v obou subkorpusech je forma bez vložených pozic („0 VP“) ať už v pasivu nebo v aktivu. V publicistice je výskyt varianty bez VP ještě o necelých 14 % procent vyšší než v beletrii. Beletrie celkově se na základě výše uvedených grafů jeví jako lexikálně rozmanitější co se vložených pozic týče. To vede k úvaze, že beletrie coby stylisticky pestřejší typ textu pravděpodobně poskytuje více prostoru pro nejrůznější jazykové varianty. Více k tomuto bodu ukáže kvalitativní analýza, ve které se zaměřím na jednotlivé lexémy vkládané do konstrukce *après + InfComp*.

Níže připojuji tabulku shrnující všechny druhy lexémů na vložených pozicích, které jsem našla v datech:

pozice vloženého lexému (vyznačeno trojtečkou)		
	<i>après + ... + avoir/être</i>	<i>avoir/être + ... + participe passé</i>
druh lexému a příklad	zájmena osobní a zvrtná , např.: <i>me, moi-même, te, se, le, lui, nous</i>	
		částicové výrazy : <i>sans doute</i>
		příslovce , např.: <i>bien, longuement, longtemps, téméairement, soigneusement, vainement</i>
	zájmenné příslovce <i>y, en</i>	výrazy s příslovečným významem , např.: <i>un moment, au préalable</i>
	morfém záporu <i>ne</i>	morfém záporu <i>pas</i>

Tabulka 11 – Přehled všech druhů lexémů, které jsem našla ve vzorcích jako realizace vložených pozic; s příklady ze vzorků.

Shrnutí v tabulce č. 11 ukazuje, že repertoár typů vložených pozic je poměrně omezený: pokaždé se jedná buď o zájmeno nebo příslovce, vzácněji příslovečné či částicové výrazy. Jak už jsem naznačila výše, v jedné realizaci konstrukce *après + InfComp* se buď vyskytuje pouze jeden vložený lexém, tj. např. jedno zájmeno či jedno adverbium, nebo se vyskytnou lexémy dva, srov. násl. příklady (vložené pozice jsou podtrženy):

(60) _PRESSEUROP_2012 (journalism – commentaries): Le gouvernement a essayé d'abord d'affermir l'impôt, mais les fermiers, **après s'être téméairement engagés**, manquaient à leurs engagements et l'Etat, qui est sans force, n'avait aucun moyen de les contraindre.

(61) FICTION_Denis Guedj (*Le Théorème du perroquet*): Comme cela arrive parfois, quand on repense à quelque chose **après n'y avoir pas pensé** durant un moment, il saisit avec une clarté nouvelle l'enjeu de la découverte de Fermat et de Descartes.

Věty, které jsem zvolila jako příklady (př. 60 a 61), jsou obě realizacemi varianty konstrukce *après + InfComp* se dvěma vloženými pozicemi. Jak uvádím výše, tento případ, tedy varianta konstrukce *après + InfComp* obsahující 2 VP, je v mých datech spíše výjimečný. Chtěla jsem však ukázat, že i vzájemné kombinování lexémů-pozic v rámci konstrukce je možné a proveditelné.

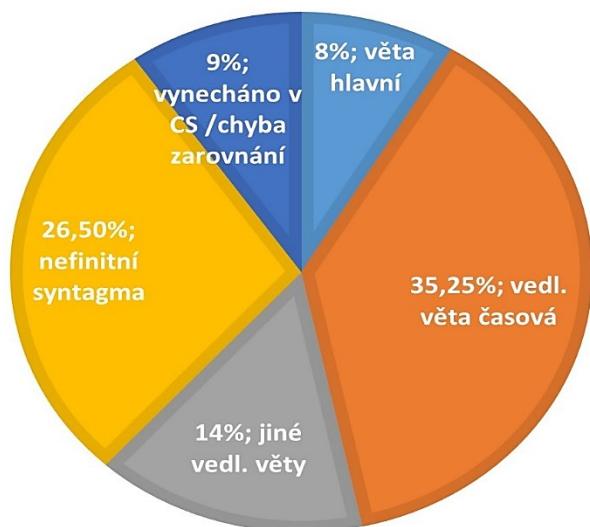
Nyní opustím téma vložených pozic a zaměřím se na poslední, avšak neméně významnou část kvantitativního výzkumu, a to na české protějšky konstrukce *après + InfComp*.

6.2 České realizace konstrukce *après* + *InfComp*

6.2.1 Kvantitativní analýza českých protějšků konstrukce *après* + *InfComp*

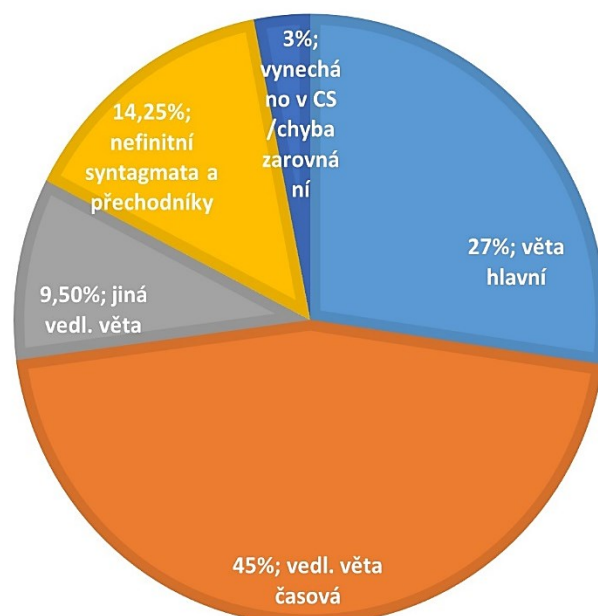
V úvodu práce jsem se zamýšlela nad možnými realizacemi konstrukce *après* + *InfComp* v češtině a vyslovila jsem očekávání, že půjde nejčastěji o vedlejší věty příslovečné časové, popřípadě jiné finitní struktury. Tato kapitola si klade za cíl ověření zmíněných tezí. V rámci kvantitativní analýzy jsem vytvořila grafy, které zachycují procentuální zastoupení jednotlivých realizací konstrukce *après* + *InfComp* v češtině, zvláště pro každý subkorpus. Grafy srov. níže, první je pro publicistický subkorpus, druhý pro beletristický. Opět pracuji s týmž regulárním výrazem a vzorky o 400 výskytech, které jsem definovala v metodologické části.

DRUHY CS PROTĚJŠKŮ PODLE % ZASTOUPENÍ VE VZORKU, *SUB-PUBLICISTIKA*

- věta hlavní
- vedl. věta časová
- jiné vedl. věty
- nefinitní syntagma
- vynecháno v CS /chyba zarovnání

DRUHY CS PROTĚJŠKŮ PODLE % ZASTOUPENÍ VE VZORKU, *SUB-BELETRIE*

- věta hlavní
- vedl. věta časová
- jiné vedl. věta
- nefinitní syntagma a přechodníky
- vynecháno v CS /chyba zarovnání

Obrázek 7 – Procentuální zastoupení jednotlivých českých protějšků konstrukce *après + InfComp*, a to ve vzorku *sub-publicistika*. Položka „jiné vedlejší věty“ v tomto grafu obsahuje finitní struktury náležející k vedlejším větám, nemají však význam příslovečný časový. Ve vzorku ze *sub-publicistika* jsou to tyto druhy vedlejších vět: podmětná, předmětná, příčinná, přípustková a vztažná. Pro podrobnější charakteristiku všech položek grafu viz dále v textu práce.

Obrázek 8 – Procentuální zastoupení jednotlivých českých protějšků konstrukce *après + InfComp*, a to v *sub-beletrie*. Položka „jiné vedlejší věty“ v tomto grafu obsahuje finitní struktury náležející k vedlejším větám, nemají však význam příslovečný časový. Ve vzorku ze *sub-publicistika* jsou to tyto druhy vedlejších vět: podmětná, předmětná, příčinná, přípustková, vztažná, doplňková, místní, důsledková a způsobová. Pro podrobnější charakteristiku všech položek grafu viz dále v textu práce.

Podrobnější charakteristice jednotlivých realizací konstrukce *après + InfComp*, které jsou uvedeny v grafech na obr. 7 a 8, věnuji následující kapitolu. Nyní stručně okomentuji grafy. Z obou grafů vysvítá, že se pro data, jež mám k dispozici, potvrzuje hypotéza, že nejčastější realizací je vedlejší věta časová, popřípadě jiné finitní struktury: věty hlavní a jiné druhy vedlejších vět. Provedu-li součet procentuálního zastoupení všech finitních struktur zvažit pro každý graf, vyjde mi tento výsledek: 57,25 % finitních struktur celkem ve vzorku ze *sub-publicistika* oproti 81,5 % všech finitních struktur celkem ve vzorku *sub-beletrie*. Ze srovnání těchto dvou údajů navíc vyplývá, že textový typ beletrie jednoznačně preferuje finitní způsob vyjadřování, pokud jde o české realizace konstrukce *après + InfComp*.

Nemalý prostor si získaly i struktury nefinitní; nejčastějším případem tohoto typu je prepozice *po* ve spojení se *substantivem dějovým* či *verbálním*, k tomu podrobněji v následující kapitole. Ve vzorku s beletristickými daty jsem narazila dokonce i na několik výskytů přechodníků, a to jeden výskyt přechodníku minulého a dva výskyty přechodníku přítomného. V grafu zobrazujícím údaje z publicistických dat je velmi zajímavé zaměřit se na podíl nefinitních struktur, který se blíží 30 %. Z toho lze usuzovat, že v publicistických textech se mnohem více projevuje snaha o koncizní, stručné vyjadřování, jelikož délka publicistických textů je zpravidla limitována.

Posledním bodem, který je vhodné v rámci této podkapitoly okomentovat, je podíl vynechávek v textu a chyb zarovnání (srov. grafy pro přesné počty v každém vzorku). V datech jsem opravdu zaznamenala případy, kdy je francouzský text v pořádku, avšak v českém překladu dané pasáže zcela chybí struktura zachycující sémantiku-informaci, kterou obsahovala konstrukce *après + InfComp* ve francouzské části. Taková vynechávka ovšem nevedla zdaleka pokaždé k úplné deformaci českého textu; jedná se spíše o určité zjednodušení vlivem překladu, popřípadě je možné, že daná informace byla přesunuta do jiného odstavce. Srov. příklad, ve kterém chybí závěrečná část francouzské prepozice včetně informace obsažené v konstrukci *après + InfComp*:

(62) FR: _PRESSEUROP_2009: Karl Marx, auteur de la phrase « la religion est l'opium des peuples », doit probablement se retourner dans sa tombe du cimetière londonien de Highgate **après avoir appris** que le Vatican a accepté ses théories.

CS: _PRESSEUROP_2009: Německý filozof Karel Marx, který prohlásil, že „Náboženství je opium lidstva,“ se možná na londýnském hřbitově Highgate obrací v hrobě.

Mimo vynechávek se v datech objevují i případy, kdy je k francouzskému textu zarovnán neodpovídající český text; možná došlo k posunutí o odstavec. Rozhodla jsem se proto takové případy shrnout do jednoho ranku v grafech, tj. do kategorie „vynecháno v CS / chyba zarovnání,“ a dále s takovými daty nepracovat. V následující kapitole se zaměřím blíže na vybrané české realizace konstrukce *après + InfComp*.

6.2.2 Kvalitativní analýza českých protějšků konstrukce *après + InfComp*

Nejčastější českou realizací konstrukce *après + InfComp* v obou typech textů je **vedlejší věta příslovečná časová**. Uvedu jeden typický příklad z beletristických dat; francouzská konstrukce a její český ekvivalent jsou tučně:

(63) Assouline (*Zákaznice*): Toujours est-il que, juste **après m'avoir salué**, il ajouta : « Vous devriez voir un peu la presse de la Libération. »

Assouline (*Zákaznice*): Ať je tomu jakkoli, **když se se mnou rozloučil**, ještě dodal: „Měl byste se mrknout do poválečných novin.“

V českém překladu př. č. 63 je využito charakteristické spojky pro VV příslovečné časové – *když*. I překlad aspektuality je zcela odpovídající: gramaticky vyjádřená dokonavost děje ve francouzském textu, vyjádřená složeným infinitivem a prepozicí *après*, je v české verzi zachycena podřadicí spojkou *když* a prefixem *roz-*, připojeným k minulému participiu.

Vedlejší věty příslovečné časové jsou realizací tzv. mezipropoziční obsahové závislosti, čili „fakty odpovídající dvěma propozicím jsou prezentovány jakožto jeden na druhém věcně závislý, přitom však ani jedna propozice není participantem druhé“ (*Mluvnice češtiny III*, s. 472). Mezipropoziční obsahová závislost však může být realizována i paratakticky, tedy v rámci hlavní věty. Uvedu opět příklad z dat, konstrukce *après* + *InfComp* a její český protějšek jsou podtrženy:

(64) _PRESSEUROP_2009: « Alors que les pays voisins ont pris de sévères mesures pour injecter du sang neuf dans l'économie, la Roumanie, **après avoir fait l'erreur** d'encourager une explosion du crédit, prend des décisions populistes en creusant encore plus le déficit, » explique le quotidien, qui rappelle que le pays est en pleine campagne pour l'élection présidentielle du 22 novembre.

_PRESSEUROP_2009: „Sousední země přijaly přísná opatření, aby jejich hospodářství mohla nabrat nový dech. Rumunsko nejenže **udělalo v minulosti chybu** svou podporou nekontrolovatelného růstu úvěrů, ale i dnes se drží populistických řešení, a tím vytváří ještě větší deficit,“ vysvětluje deník.

Ve francouzské části tohoto příkladu je recipientovi předávána informace, že Rumunsko se dopustilo chyby nekritickou podporou úvěrů, a to ještě předtím, než začalo přistupovat k jistým populistickým řešením. Český překlad této informace je zde realizován dvěma větami hlavními ve stupňovacím poměru (dvojitá spojka *nejen...ale i*). Předčasnost v českém protějšku už je v zásadě obsažena v použitém minulém čase v první části propozice (*udělalo chybu*) – v druhé části propozice je přezens (*drží se řešení*). Aby však byla předčasnost v české verzi vyjádřena precizněji, resp. aby se neztratila sémantika francouzské prepozice *après*, uchýlil se překladatel k postupu zvanému *étouffement* (nahrazení neplnovýznamového slova slovem či slovy plnovýznamovými – Tionová a kol., 1992:303): předčasnost vyjádřil ještě explicitně

prepozičním syntagmatem *v minulosti*. Překlad tedy explicituje potenciální implicitní význam zdrojového textu.

Obecně řečeno, jak vedlejší věty, tak věty hlavní obsahují slovesa ve finitním tvaru; jedná se tedy o případy primární predikace. Posledním významným typem českého protějšku konstrukce *après + InfComp* je jev, který je realizací predikace sekundární a který jsem nazvala velmi obecně jako nefinitní syntagma. V naprosté většině se jedná o spojení substantiva dějového nebo verbálního a předložky (zejména primární předložky *po*, jež vyjadřuje „prostorovou nebo časovou hranici, rozsah,“³⁸ ale v publicistice také např. sekundárních předložek *v případě* nebo *vzhledem k*). Substantivum může být doplněno adjektivem. Jak jsem uvedla výše, nefinitní protějšky jsou typické zejména pro publicistiku. Tato tendence může být způsobena jednak celkovou stylovou charakteristikou daného textového typu (tendencí ke kondenzaci), jednak ale také možným vlivem překladu z 3. jazyka. Uvádím příklad z dat, obsahující v češtině prepozici *po* a verbální substantivum (tučně); přívlástek shodný v CS části (*soudní*) je explicitací děje vyjádřeného v konstrukci *après + InfComp*:

(65) _PRESSEUROP_2013: Cette procédure qui permet de ne pas rembourser ses dettes **après avoir été expulsé** était réclamée par l’Initiative législative populaire (ILP) présentée au Parlement par la Plateforme des affectés par les hypothèques (PAH) et appuyée par 1,4 million de signatures.

PRESSEUROP_2013: Tuto proceduru, která umožňuje přestat **po** soudním **vystěhování** splácet půjčku, požadovala Legislativní lidová iniciativa (ILP), kterou v parlamentu zastupuje Platforma pro oběti hypoték (PAH) a pod níž se podepsalo 1,4 milionu občanů.

Všechny typy českých realizací, které jsem v této kapitole stručně přiblížila, pojí jeden významný fakt, a to způsob vyjádření následnosti: pokaždé je to následnost vyjádřená explicitně, pomocí např. časových spojek či předložek s časovým významem; možností je i vyjádření předčasnosti vztahem kauzálním – srov. níže příklad z publicistiky (v *sub-publicistika* jsem zaznamenala 6 výskytů kauzálních vztahů, v beletrii pouze 4):

(66) _SYNDICATE_2013: Israël a décidé de fermer l’aéroport d’Elat il y a quelques jours **après avoir reçu** des informations indiquant que les djihadistes sur le Sinaï prévoaient de l’attaquer au lance-roquette.

_SYNDICATE_2013: Před několika dny Izrael uzavřel letiště v Ejlatu, **jelikož byl varován**, že se na něj džihádisté na Sinaji chystají zaútočit raketami.

³⁸ SSC, heslo „po.“

Ve vzorcích, se kterými pracuji, se však v českých překladech vyskytuje i následnost implicitní. Pro *sub-publicistika* je to 10 %, zatímco pro *sub-beletrie* 21,75 %. Níže srov. příklady 67 a 68, kde př. 67 zastupuje implicitně vyjadřovanou následnost dějů v češtině v *sub-publicistika* a př. 68 implicitně vyjadřovanou následnost v češtině v *sub-beletrie*.

(67) _PRESSEUROP_2010: L'hebdomadaire canadien est arrivé à cette conclusion **après avoir effectué** un "Nouveau Grand Tour" écologique qui l'a mené de Vauban (Allemagne) à Copenhague, de Berlin à Séville.

_PRESSEUROP_2010: Kanadský týdeník k tomuto závěru došel **na základě** ekologické „nové grand tour,“ která jej vedla z Vaubanu (Německo) do Kodaně a z Berlína do Sevilly.

(68) Camus (*První člověk*): Le voyageur se dressa aussitôt, enleva sans effort du porte-bagages au-dessus de lui une valise à soufflets et, **après avoir salué** ses compagnons de voyage qui lui répondirent d' un air surpris, sortit d' un pas rapide et dévala les trois marches de son wagon.

Camus (*První člověk*): Cestovatel okamžitě vstal, bez námahy sundal ze sítky na zavazadla měkký kufr, **pozdřivil** své spolucestující, kteří mu překvapeně odpověděli, rychlým krokem vyšel a seběhl po třech schůdcích z vagonu ven.

V příkladu 67 je konstrukce *après* + *InfComp* vyjádřena v češtině pouze sekundární předložkou *na základě*, která se napojuje na slovní spojení *ekologická nová grand tour*; z tohoto celku čtenář vyvodí, že daný děj už musel proběhnout. V příkladu 68 najdeme prostý výčet dějů v ikonické posloupnosti.

Výše zmiňovaný rozdíl 10 % implicitně vyjadřovaných následností oproti 21,75 % velmi zajímavý; vysvětlují si ho tak, že v publicistice, zejména ve zpravodajství, je kladen větší důraz na precizní podání všech dějů a souvislostí, aby nedocházelo k nejednoznačným a matoucím vyjádřením. V případě implicitně i explicitně vyjadřované následnosti převládá – oproti francouzštině – v zarovnaných českých textech tzv. ikonický sled dějů: událost, ke které došlo nejdříve, je také v textu coby propozice zapsána jako první (viz příklad výše). Tento fakt však nestačí k tomu, abychom mohli konstatovat, že je to postup pro český jazyk obvyklý, fungující ve většině případů. Je totiž třeba brát v úvahu vliv překladu; překlad do češtiny není autentickým českým textem.

Závěr

Konstrukce *après + InfComp* je velmi výhodným kondenzačním prostředkem pro všechny typy textů, ve kterých se alespoň místy uplatňují narativní postupy. Z provedené analýzy v kap. 6.1.1 vyplývá, že konstrukce má své uplatnění jak ve zpravodajství, tak v beletrii. V obou typech textů je významným jazykovým prostředkem, který umožňuje kondenzované vyjádření narativních složek textu. Očekávala jsem, že v beletrii se konstrukce *après + InfComp* bude vyskytovat častěji, nicméně větší zastoupení má ve zpravodajství. Nejedná se však o rozdíl zásadní: i.p.m. konstrukce ve zpravodajství = 109,53, i.p.m. beletrie = 102,29, i.p.m. komentářů = 55,9 (tyto údaje pocházejí z vyhledávání na celém korpusu, srov. tab. 4). Příp. srov. i.p.m. konstrukce v neparalelních korpusech *Est Républicain v2* a *Frantext* (tab. 6 a 7). Beletrie a zpravodajství mají společný narativní charakter, nakolik se jinak jedná o dva rozdílné typy textů po stránce stylistické a jazykově funkční. V publicistických komentářích je výskyt konstrukce *après + InfComp* nejnižší, jelikož argumentační slohový postup tu převažuje nad narací.

Konstrukce *après + InfComp* se vyskytuje i ve formě pasivní; jedná se stále o touž konstrukci. Vzorky z metodologické části práce (kap. 5) naznačují, že pasivní varianta konstrukce není příliš častá: ve vzorku z publicistiky, kde měla výskyt častější, sotva přesáhla 10 %. Pasivum samo o sobě napomáhá udržovat tematickou posloupnost – což je funkce, která je vlastní i nefinitním strukturám, tedy i konstrukci *après + InfComp* v obou slovesných rodech, tedy v pasivní i aktivní formě. Další důležitou funkcí pasiva je odsunutí agentu z pozice podmětu. Na příkladu 59 v kap. 6.1.2 jsem demonstrovala, že se tyto dvě funkce v konstrukci *après + InfComp* mohou i prostupovat.

Konstrukce *après + InfComp* umožňuje vkládání lexémů (v práci o tomto tématu hovořím též jako o vložených pozicích). Analýza dat v kap. 6.1.3 ukazuje dvě možnosti, resp. pozice v konstrukci, kam mohou být lexémy vloženy. První možností je vložit lexém mezi prepozici *après* a sloveso *avoir / être* v infinitivu, druhou možností mezi slovesem *avoir / être* v infinitivu a minulým participium (jinými slovy „dovnitř“ samotného složeného infinitivu). Pozice mezi předložkou a infinitivem pomocného slovesa je obsazována osobními zájmeny a zájmennými příslovci *en, y*, popřípadě záporkou *ne*. Pozice mezi infinitivem pomocného slovesa a minulým participiem je obsazována příslovečnými, popř. částicovými výrazy, a záporkou *pas*. Obsazena může být jen jedna z uvedených pozic, nebo obě, anebo žádná z nich (tento případ v datech jasně převládá; v publicistice je 79,5 % výskytů bez VP a v beletrii 65,75 % výskytů bez VP – srov. tab. 9 a 10).

Co se týče českých realizací konstrukce *après + InfComp*, potvrdilo se očekávání, že půjde především o finitní struktury. Jak v beletrii, tak v publicistice má procentuální zastoupení finitních struktur nadpoloviční hodnotu (srov. kap. 6.2.1). Nejčastější realizací konstrukce *après + InfComp* je vedlejší věta časová (což koresponduje s časovým významem předložky *après*): v *sub-publicistika* přesahuje její výskyt 30 %, v *sub-beletrie* je to přes 40 %. Dalším typem finitní realizace konstrukce *après + InfComp* v češtině je věta hlavní; následnost je v češtině ponechána buď implicitní s ikonickým sledem dějů, nebo je explicitována příslovečným určením času. Možnou realizací, která se v datech objevovala, je jiný druh vedlejší věty, např. VV příčinná či vztažná. Z nefinitních struktur se jako významná realizace ukázalo spojení prepozice *po* a verbálního či dějového substantiva. Vyšší podíl nefinitních struktur představují data ze *sub-publicistika* – zřejmě se jedná o efektivní kondenzační prostředek.

Analýzami provedenými v této práci však nemusí být téma konstrukce *après + InfComp* a jejích českých protějšků uzavřeno. Další výzkum by se mohl týkat např. důvodů užití *détachement* konstrukce a jak to ovlivní její tematické zapojení, popř. s jakými členy propozice může koreferovat. Zajímavé by také bylo rozšíření srovnání o další typy textů. Také by se dal zkoumat blíže ikonický sled dějů v českých realizacích konstrukce *après + InfComp* – což vyžaduje srovnání vyjádření dějů v překladech z FR do CS s autentickými českými texty a také překlady z CS do FR.

Résumé v češtině

Tato práce se zabývá francouzskou nefinitní konstrukcí *après + složený infinitiv*. První část práce má za cíl načrtnout teoretická východiska výzkumu. V kapitole 1 srovnávám morfologické vlastnosti francouzského a českého infinitivu. Důležitým bodem je fakt, že čeština postrádá takový tvar, jakým je francouzský složený infinitiv: neexistuje přímý protějšek konstrukce *après + složený infinitiv*. Přesto však má čeština prostředky, jak vyjádřit sémantiku předčasnosti a ukončenosti, která je francouzskou konstrukcí *après + složený infinitiv* předávána. Kapitola 2 shrnuje syntaktické charakteristiky francouzského a českého infinitivu, zejména schopnost zastávat funkce různých větných členů. Kapitola 3 je věnována francouzským nefinitním strukturám s infinitivem a jejich vlastnostem se zaměřením na předložková syntagmata a schopnost tzv. sekundární predikace. Kapitola 4 pojednává o konkurenčních strukturách konstrukce *après + složený infinitiv*.

Následující část práce je metodologická. V paralelním korpusu *InterCorp v13 – French* jsou definovány subkorpora obsahující relevantní texty k výzkumu, a to subkorpus s beletrií a subkorpus s publicistickými texty. Je také sestaven regulární výraz pro vyhledávání v korpusech a formulovány jednotlivé hypotézy a podněty k výzkumu: zastoupení konstrukce *après + složený infinitiv* ve zkoumaných typech textů, množství pasiva v datech, fungování konstrukce s vloženými lexémy, a konečně otázky ke kontrastivní analýze.

Poslední část práce se zaměřuje na jednotlivé analýzy. Zjistila jsem, že konstrukce má největší zastoupení ve zpravodajství; hned za zpravodajstvím následuje beletrie. V publicistických komentářích je výskyt konstrukce výrazně nižší, což je pravděpodobně důledek převážně ne-narativního charakteru těchto textů. Pasivum se objevuje, avšak v beletrii je jeho množství zanedbatelné, v publicistice sotva přesáhne 10 %. Funkcí pasiva je nejen deagentizace, ale také možnost pokračovat v tematické posloupnosti. Konstrukce *après + složený infinitiv* umožňuje vkládání lexémů, které obohacují její sémantiku. Mezi prepozicí a infinitivem pomocného slovesa se volitelně vyskytují osobní zájmena a záporka *ne*, na pozici mezi infinitivem pomocného slovesa a minulým participiem se fakultativně vyskytují příslovce a záporka *pas*. V češtině je konstrukce *après + složený infinitiv* realizována nejčastěji vedlejší větou časovou, další obvyklou finitní realizací je jiný druh vedlejší věty (kupř. příslovečná nebo vztahná) a věta hlavní. Z nefinitních protějšků je významné spojení prepozice *po* a verbálního či dějového substantiva.

Résumé en français

Le présent mémoire traite de la construction infinitive *après + infinitif composé* : Il s'agit d'une structure syntaxique permettant d'effectuer une condensation de contenu propositionnel.

La première partie du mémoire est théorique : dans un premier temps, j'explique les propriétés morphologiques et syntaxiques du fonctionnement de l'infinitif en français en comparaison avec la langue tchèque. Je continue ensuite en examinant la sémantique d'antériorité qui naît de la connexion de la préposition *après + infinitif composé*. Je termine par exposer les principaux aspects de la prédication seconde qui permettent la classification des équivalents tchèques de la construction *après + infinitif composé* se trouvant dans la partie pratique du mémoire.

La deuxième partie du mémoire est consacrée à la méthodologie, à savoir au choix des sous-corpus dans le corpus parallèle *InterCorp v13* puis à la définition de l'expression régulière. Partie méthodologique travaillée, j'ai pu formuler des hypothèses et questions suivantes : la construction *après + infinitif composé* sera-t-elle plus fréquente dans les textes littéraires (les belles-lettres) ou dans les textes journalistiques (les textes journalistiques = les nouvelles et les commentaires) ? Quelles sont les possibilités d'insertion de lexèmes dans la construction ? Comment la construction *après + infinitif composé* se réalise-t-elle en tchèque ?

La troisième partie expose les comptes-rendus des analyses réalisées en cadre du mémoire : autrement dit, elle contient les réponses aux questions posées dans la partie méthodologique. Concernant la fréquence de la construction *après + infinitif composé* dans les textes choisis, il a été montré que la structure syntaxique est plus fortement représentée dans les nouvelles et dans les belles-lettres que dans les commentaires. Cette plus faible représentation de la construction *après + infinitif composé* dans les commentaires s'explique par la prédominance de l'argumentation sur la narration. Pour ce qui est de l'insertion de lexèmes dans la construction, je constate que la place entre la préposition *après* et l'auxiliaire est facultativement occupée par les pronoms personnels ou par le morphème de négation *ne* tandis que la place entre l'auxiliaire et le participe passé est éventuellement occupée par le morphème de négation *pas* et d'autres adverbes (adverbes de la manière ou de la quantité par exemple). Néanmoins, des réalisations de la construction sans aucun lexème inséré se montrent les plus fréquentes : 79,5 % des résultats sans lexème inséré dans sous-corpus journalistique, 65,75 % des résultats sans lexème inséré dans sous-corpus regroupant les textes littéraires. Pour finir, l'analyse contrastive révèle une profusion d'équivalents contenant la forme finie du verbe,

notamment des propositions subordonnées temporelles et d'autres types de subordonnées (causales ou relatives par exemple); puis on trouve des propositions principales. Des réalisations non-finies comme les syntagmes prépositionnels peuvent également s'employer dont, à titre d'exemple, une structure liant la préposition *po* avec un substantif verbal.

Použitá literatura

- CADIOT, P. & FURUKAWA, N. (2000). Présentation. In: *Langue française. La prédication seconde*, n°127.
- COMBETTES, Bernard (1998). *Les constructions détachées en français*. Paris: ORPHYS.
- DANEŠ, F., HLAVSA, Z. & GREPL, M (1987). *Mluvnice češtiny III. Skladba*. Praha: Academia.
- GREVISSE, M. & GOOSSE, A 2016. *Le bon usage : Grammaire française*. Louvain-la-Neuve : De Boeck Supérieur.
- HENDRICH, J., TLÁSKAL, J. & RADINA, O. (2001). *Francouzská mluvnice*. Plzeň: Fraus.
- CHARAUDEAU, Patrick (1992). *Grammaire du sens et de l'expression*. Paris: Hachette.
- LE GOFFIC, Pierre (1993). *Grammaire de la phrase française*. Paris: Hachette.
- OPLETALOVÁ, Kateřina (2016). *Korpusová analýza fungování francouzského složeného infinitivu. Diplomová práce*. Praha, FF UK.
- PAVLISKOVÁ, Jana (2006). *Infinitif et ses fonctions en français contemporain écrit*. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta.
- RIEGEL, M., PELLAT, J. & RIOUL, R. (2018). *Grammaire méthodique du français*. 7e éd. Paris: Presses Universitaire de France.
- ŠABRŠULA, Jan (1986). *Vědecká mluvnice francouzštiny*. Praha: Academia.
- TIONOVÁ, Alena a kol. (1992). *Francouzština pro pokročilé*. Praha: SPN.
- VIKNER, Carl (1980). L'infinif et le syntagme infinitif. *Revue Romane*, roč.15, č. 2, s. 252–291.

Internetové zdroje

- ATILF - CNRS & Université de Lorraine: *TLFi : Trésor de la Langue Française informatisé*. Dostupné z: < <http://www.atilf.fr/tlfi> >
- ČECHOVÁ, M. (2017). Administrativní styl, in Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Dostupné z: < [https://www.czechency.org/slovník/ADMINISTRATIVNÍ STYL](https://www.czechency.org/slovník/ADMINISTRATIVNÍ_STYL) > (poslední přístup: 13. 7. 2021)
- KARLÍK, P. – TARALDSEN MEDOVÁ, L. (2017). Kontrola, in Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Dostupné z: < <https://www.czechency.org/slovník/KONTROLA> > (poslední přístup 9. 3. 2021)
- KRČMOVÁ, M. (2017). Slohový postup, in: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*.

Dostupné z: < https://www.czechency.org/slovník/SLOHOVÝ_POSTUP > (poslední přístup: 30. 6. 2021)

PANEVOVÁ, J. – KARLÍK, P. (2017). Resultativ, in Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Dostupné z:

< <https://www.czechency.org/slovník/REZULTATIV> > (poslední přístup: 27. 2. 2021)

PŘIBÁŇ, Michal et al. *Slovník Slovník české literatury po roce 1945*. [online] Dostupné z:

< <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=317&hl=václav+havel>+ >

(poslední přístup: 5. 6. 2021)

SVOBODA, A. – NEKULA, M. (2017). Tematická posloupnost, in Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Dostupné z:

< <https://www.czechency.org/slovník/TEMATICKÁ%20POSLOUPNOST> > (poslední

přístup 29. 3. 2021)

UHLÍŘOVÁ, L. – SVOBODA, A. (2017). Stupnice výpovědní dynamičnosti, in: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*.

Dostupné z:

< <https://www.czechency.org/slovník/STUPNICE%20VÝPOVĚDNÍ%20DYNAMIČNOST> >

(poslední přístup: 11. 5. 2021)

VESELOVSKÁ, Ludmila (2017). Infinitiv, in Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Dostupné z:

< <https://www.czechency.org/slovník/INFINITIV> > (poslední přístup: 24. 2. 2021)

Korpusy

ATILF (1998-2021). *Base textuelle Frantext*. ATILF-CNRS & Université de Lorraine.

Dostupný z: < <https://www.frantext.fr/> >

NÁDVORNÍKOVÁ, O. – VAVŘÍN, M. (2020). *Korpus InterCorp – francouzština, verze 13 z 1. 11. 2020*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha. Dostupný z

< <http://www.korpus.cz> >

GAIFFE, B. – NEHBI, K. (2016). *EstRepublicain, verze 2 z 11. 4. 2016*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha. Dostupný z: < <http://www.korpus.cz> >